

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

PRAVĚK V ZÁPADOČESKÝCH MUZEÍCH S DIDAKTICKÝMI

APLIKACEMI PRO VÝUKU DĚJEPISU

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Petra Fazekašová

Učitelství pro 2. stupeň ZŠ, obor Dě-Nj

Vedoucí práce: PaedDr. Helena Východská

Plzeň, 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala
samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň 20. června 2016

.....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat paní PaedDr. Heleně Východské za odborné vedení mé diplomové práce, cenné rady, připomínky a vstřícnost při konzultacích.

Obsah

1	ÚVOD.....	5
2	PRAVĚK V ZÁPADNÍCH ČECHÁCH	8
2.1	Doba kamenná	8
2.2	Doba bronzová	10
2.3	Doba železná	12
2.4	Doba římská.....	14
3	VÝVOJ MUZEÍ.....	16
4	ZÁPADOČESKÉ MUZEUM V PLZNI	19
4.1	Historie muzea	19
4.2	Prehistorická sbírka	21
4.2.1	Historie	21
4.2.2	Současná podoba sbírky.....	23
5	MUZEUM CHODSKA V DOMAŽLICÍCH	29
5.1	Historie muzea	29
5.2	Současná podoba sbírky.....	30
6	VLASTIVĚDNÉ MUZEUM DR. HOSTAŠE V KLATOVECH	32
6.1	Historie muzea	32
6.2	Současná podoba sbírky.....	33
7	MUZEUM A GALERIE SEVERNÍHO PLZEŇSKA V MARIÁNSKÉ TÝNICI	35
7.1	Historie muzea	35
7.2	Současná podoba sbírky.....	36
8	MUZEUM DR. BOHUSLAVA HORÁKA V ROKYCANECH	37
8.1	Historie muzea	37
8.2	Současná podoba sbírky.....	37
9	MUZEUM ŠUMAVY SUŠICE.....	39
9.1	Historie muzea	39
9.2	Současná podoba sbírky.....	40
10	Městské muzeum ve Stříbře.....	42
10.1	Historie muzea	42
10.2	Současná podoba sbírky.....	42

11	Muzejní pedagogika	45
12	ZÁVĚR	46
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	48
	PŘÍLOHY.....	51
	Seznam příloh.....	51

1 ÚVOD

Ve své absolventské práci se věnuji pravěku v západních Čechách, proto je bezesporu důležité vymezit si jasně jeho území. Západní Čechy jsou pojmenované podle své geografické polohy na západě České republiky a zahrnují v sobě dva kraje. Těmi jsou kraj Plzeňský a kraj Karlovarský. Do výše zmiňovaných krajů patří okresy – Cheb, Sokolov, Karlovy Vary, Tachov, Plzeň-sever, Rokycany, Plzeň-město, Domažlice, Plzeň-jih. Město, které je považováno za hlavní město v tomto kraji, je Plzeň.¹

Problematika pravěku v západních Čechách je složitě uchopitelné téma. Vzhledem k tomu, že život a vývoj v pravěkému období se na západě Čech na různých místech odlišoval v důsledku jiných přírodních podmínek a také z důvodu jiných politických vazeb, proto nelze pravěk na daném území globalizovat.²

Ve vývoji a hustotě osídlení hrály velmi důležitou roli přírodní podmínky, například Šumava, která je nejrozsáhlejším pohořím v západních Čechách, nebyla svými podmínkami vhodná pro život pravěkých lidí. Důležité pro osídlování západních Čech byly vodní toky. Na Sušicku je nejvýznamnějším tokem Otava, ve které se rýžovalo zlato. Na Plzeňsku je větší množství toků, podél kterých se pravěcí lidé usazovali, například Berounka, Mže, Radbuza aj. Posledním neméně důležitým tokem je v Karlovarském kraji Ohře, i když právě z celého kraje jsou doklady o osídlení nejskromnější z celých západních Čech.

Z výše jmenovaných důvodů je cílem práce vytvořit přehled vývoje pravěkého osídlení západních Čech vybrat nejvýznamnější artefakty, které byly nalezeny při archeologických výzkumech.

Dalším cílem mé práce je zhodnotit kvalitu pravěkých expozic v západních Čechách nejen po odborné stránce, ale také zhodnotit vizuální charakter muzeí a jejich modernost či zastaralost. Mezi muzea, která jsem se rozhodla pro naplnění tohoto cíle navštívit, patří: Západočeské muzeum v Plzni, Muzeum Chodská

---

¹ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 17, s 24

² JÍLEK, Tomáš. *Kapitoly z historie západních Čech: od pravěku do současnosti*. V Plzni: Západočeská univerzita, Ústav celoživotního vzdělávání, 2010. ISBN 978-80-7043-910-4. s 7

v Domažlicích, Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech, Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici, Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Muzeum Šumavy Sušice a Městské muzeum ve Stříbře. Ke všem zmiňovaným expozicím vytvořím didaktické aplikace – pracovní listy pro žáky základních škol, které by měly pomoci učitelům v jejich praxi, jelikož se domnívám, že podíl výuky probíhající mimo budovy školy je minimální, přestože se pedagogům nabízí mnohé možnosti práce vně obvyklých prostor – těmi mohou být například skanzeny, galerie či muzea, na něž se v této práci budu zaměřovat.

Ve své práci budu využívat prameny nejen písemné, ale i hmotné. Pro zřehlednění pravěkého vývoje západních Čech využiji publikace *Dějiny západních Čech a Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni* od Milana Metličky.

Podstatnou metodou mé diplomové práce je terénní výzkum, práce přímo v muzeích v pravěkých expozicích. Z těchto expozic budu psát krátké pohledy z jednotlivých expozic a budu se snažit zdůraznit, na co by pedagogové neměli zapomínat v jednotlivých muzeích zdůraznit žákům.

Problém je s dostupností informací o některých muzeích, při zpracovávání jejich historie. Většina muzeí má o sobě informace pouze na svých internetových stránkách, ale publikace bohužel žádná není. Na druhou stranu určitě využiji velmi kvalitně zpracovanou publikaci o Západočeském muzeu v Plzni od Františka Frýdy – *Západočeské muzeum v Plzni 1878 – 2008*, kde je zpracována celá jeho historie, historie jednotlivých sbírek, včetně té prehistorické, a také současný stav muzejních expozic.

Během zpracovávání kapitol o historii jednotlivých muzeí budu vycházet, z výše jmenovaných důvodů, převážně z internetových zdrojů. Velmi pěkné internetové stránky ze zkoumaných muzeí má Západočeské muzeum v Plzni (www.zcm.cz). Najdeme na nich informace o muzeu, historii muzea, informace o aktuálních výstavách, jaké služby muzeum nabízí nebo třeba výčet odborné činnosti (publikace, časopisy aj.) Druhým muzeem, u kterého bych chtěla ocenit

internetové stránky, je muzeum Chodska v Domažlicích (www.muzeum-chodska.com). Stránky jsou velmi pěkné, užitečné a přehledné. Pro mou práci budou jistě velkým přínosem.

Při zpracovávání kapitoly o muzejní pedagogice budu vycházet z cizojazyčné internetové stránky <http://www.museumspaedagogik.org/start.html>, kde je tato problematika velmi kvalitně zpracována. Této problematice se věnuje také paní doktorka Východská a její publikace *Dějepis hrou* je velmi přínosná pro všechny pedagogy.

2 PRAVĚK V ZÁPADNÍCH ČECHÁCH

2.1 Doba kamenná

Pro období starého paleolitu bohužel zatím neexistují žádné doklady o osídlení západních Čech. Bylo objeveno několik nálezů, které datujeme do období středního paleolitu. Kusy kamenné industrie byly nalezeny na Chebsku, v Poohří a Karlovarsku, například v obcích Tašovice, Třebel a Jindřichov. Hrubě opracované nástroje vyrobené z křemenných valounů nalzáme v ve Stříbře a v Újezdě nade Mží, ve kterém se nacházelo i menší sídliště. Z období mladého paleolitu známe nálezy z Horní Břízy, Kyšic, z Chebska – Dřenice nebo z Plzně – Vinice. V pozdním paleolitu bylo osídlení západních Čech četnější, bylo objeveno zhruba 100 nalezišť. Většina nálezů sice byla objevena v povodí řek, například v povodí horní Otavy – Žichovice, střední Radbuzy – Horšovský Týn, ale také v Plzeňské kotlině.^{3, 4}

V období mezolitu vznikají první sídliště, jak ve své publikaci uvádí Prof. Kumpera: „První výrazná skupina sídlišť (asi 10 lokalit) vznikla na Chebsku a Karlovarsku. V Tašovicích u Karlových Varů odkryl výzkum Františka Proška dokonce dva malé sídlení objekty s ohništi s více než 4 tisíci pazourkových artefaktů.“⁵

Další sídliště vznikala na Domažlicku – Horšovský Týn Svatá Anna. Několik nálezů pazourkových artefaktů se objevilo i v centru západních Čech, v Plzni – Roudné.⁶

Z období neolitu, ve kterém se odehrálo velké množství změn, známe velké množství nálezů převážně z Plzeňska. V okolí Karlových Varů, Sokolova a Chebu jsou stopy osídlení spíše výjimkou. To je způsobeno výskytem horší půdy než v oblastech Plzeňska. V tomto období člověk objevil výrobu keramiky, která je velmi důležitá

---

³ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 13

⁴ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 25-26

⁵ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 26

⁶ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 26

pro práci archeologů, kteří právě díky keramice mohou určovat stáří nálezů a lokalit. V neolitu v západních Čechách dominují dvě kultury – kultura s lineární keramikou a kultura s vypíchanou keramikou. V okolí Plzeňska probíhaly archeologické výzkumy zejména na neolitických sídlištích v Plzni – Liticích a Plzni – Křimicích. Nejhojněji zastoupenými artefakty jsou štípané a broušené nástroje, keramika, mlecí kameny na obilí a mazanice. V roce 1947 byla při výzkumech objevena plastika ženy ve Vochově, Vochovská venuše.^{7,8}

Na již zmiňovaných sídlištích, v Liticích a Křimicích, byly objeveny zajímavé stavby, rondely. Milan Metlička je ve své knize charakterizuje jako: „...rozsáhlé kruhové příkopové objekty o průměru od 30 do 200 m, které tvoří jeden nebo několik soustředěných příkopů či palisádových žlabů. Jejich výzkumy prokázaly, že nemají funkci obrannou, ale spíše shromažďovací, společenskou a kultovní. Mohou být spojeny s rituály souvisejícími s kultem zemědělství.“⁹

V období eneolitu dochází ke změně vzhledu sídlišť. Neolitická rozsáhlá sídliště se přeměňují v menší rovinná. Z časného eneolitu známe několik nálezů v okolí Plzně, které jsou ovlivněné kulturou münchshöfenskou – Plzeň-Radobyčice, Plzeň-Radčice, Město Touškov, a kulturami Polling a Schussenried – Plzeň-Vinice, Plzeň-Litice a Plzeň-Křimice.^{10, 11}

Z období starého eneolitu nemáme dochované téměř žádné důkazy o osídlení. Bylo zkoumáno pouze několik výšinných sídlišť především z Domažlicka a Tachovska.¹²

---

⁷ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 27

⁸ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 17-19

⁹ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 20

¹⁰ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 28-29

¹¹ JOHN, Jan. *Výšinné lokality středního eneolitu v západních Čechách: The middle eneolithic hill-top sites in West Bohemia*. Plzeň: Katedra archeologie Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni, 2010. Opomíjená archeologie. ISBN 978-80-7043-956-2. s 6

¹² JÍLEK, Tomáš. *Kapitoly z historie západních Čech: od pravěku do současnosti*. V Plzni: Západočeská univerzita, Ústav celoživotního vzdělávání, 2010. ISBN 978-80-7043-910-4. s 9

Ke změně došlo s rozšířením chamské kultury do Čech. Chamská kultura se k nám dostala z Bavorska. V dnešní době je v západních Čechách známo velké množství lokalit, které byly ovlivněné právě chamskou kulturou. Pouze v oblasti Tachovska nejsou doklady o osídlení. Chamská kultura je typická svou různorodostí tvarů a zdobením. Na keramice se často objevují i znaky jiných kultur například kazetová výzdoba nebo výzdoba rytá, což podává důkazy o kontaktech mezi jednotlivými kulturami. Mezi nalezenými artefakty vyniká parohový sekeromlat z výšinného sídliště u Milínova. Výzkum chamských lokalit provedl už v roce 1882 František Xaver Franc, který má obrovskou zásluhu na vývoji plzeňské archeologie. F. X. Franc provedl výzkum na Velké skále u Bzí, kde zkoumal výšinné sídliště.^{13, 14}

V mladším eneolitu se v plzeňském regionu objevují převážně dvě kultury – kultura se šňůrovou keramikou a kultura se zvoncovitými poháry. Nálezy jsou spíše ojedinělé. V Jindřichově na Chebsku byl objeven zvoncovitý pohár, nalezeny byly kamenné sekeromlaty nebo jediný střep s typickou výzdobou kultury zvoncovitých pohárů z Malesic.^{15, 16}

2.2 Doba bronzová

V počátcích nové vývojové etapy dějiny, starší době bronzové, nemáme žádné doklady o osídlení v západních Čechách. Teprve v závěru starší doby bronzové se objevuje mohylová kultura, kterou k nám zanesli zemědělci, kteří pocházeli z Podunajské oblasti. Obsazují zemědělské osady v Meclově, ve Vochově nebo v Soběkurech a budují hradiště. Hradiště byla výšinná opevněná sídliště, která ležela v nadmořské výšce nad 600m. Velké množství nálezů bylo objeveno ve Velkém

---

¹³ JÍLEK, Tomáš. *Kapitoly z historie západních Čech: od pravěku do současnosti*. V Plzni: Západočeská univerzita, Ústav celoživotního vzdělávání, 2010. ISBN 978-80-7043-910-4. s 9

¹⁴ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 26-27

¹⁵ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 27

¹⁶ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 29

Chlumu u Darmyšle a v Plzni-Hradišti. V této době dochází ke změně pohřbívání, pohřbívá se pod mohyly. Pohřby jsou kostrové i žárové. Mohylové pohřby jsou pro oblast západních Čech typické ještě dalších tisíc let. V závěru doby bronzové se objevují hromadné nálezy bronzových předmětů, mezi nejčastější patří šperky a zbraně.^{17, 18, 19}

Střední doba bronzová je v západních Čechách reprezentována mohylovou kulturou. Teprve v této době dochází k plnému využití bronzu a objevujeme velké množství bronzových předmětů – zbraně, šperky, nástroje.²⁰ Pohřební ritus převažoval žárový. Výbavy hrobů se lišily a Milan Metlička uvádí, že: „*Mrtvý byl do hrobu uložen v natažené poloze na zádech nebo s mírně skrčenýma nohama. Mužům byly do hrobu ukládány zbraně (meče, dýky, sekery, nože) a vždy jen jedna jehlice spojující oděv. Ženám naopak hlavně šperky (náhrdelníky, náramky, prsteny, různé závěsky, jantarové korálky) a jehlice vždy ve dvojici. Do hrobu byly nejčastěji přidány také 2-4 keramické nádoby vynikající svoji tvarovou rozmanitostí a bohatostí ryté výzdoby.*“²¹

Největší zásluhu na výzkumu mohylových pohřebišť má beze sporu plzeňský archeolog František Xaver Franc, který zmapoval kolem 300 mohyl. Jeho výzkumy probíhaly hlavně v okolí Štáhlav. Dalšími významnými lokalitami jsou mohylová pohřebišť u Vochova, hradiště Plzeň-Hradiště, Plzeň-Jíkalka, Libákovice. Nálezy mohylové kultury jsou velice ojedinělé na Chebsku a na Sokolovsku a Karlovarsku nejsou doklady o osídlení touto kulturou žádné.^{22, 23}

---

¹⁷ JÍLEK, Tomáš. *Kapitoly z historie západních Čech: od pravěku do současnosti*. V Plzni: Západočeská univerzita, Ústav celoživotního vzdělávání, 2010. ISBN 978-80-7043-910-4. s 9

¹⁸ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 30-31

¹⁹ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 30

²⁰ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 31

²¹ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 32-33

²² METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 32-33

²³ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 31

V mladší době bronzové se mění způsob pohřbívání, podoba šperků a zbraní, vznikají nové nádoby, to všechno je důkazem rozvoje práce s kovem. Pohřební ritus je převážně žárový, ale mění se způsob ukládání popela. Pro střední dobu byly charakteristické mohyly, ale v mladší době bronzové se objevují tzv. popelnice. Popel zemřelého je většinou uložen v nádobě. Tento způsob známe hlavně z Chebska, Karlovarska a Sokolovska, kde byla rozšířená chebská skupina popelnicových polí. V této oblasti byla zkoumána hradiště v Radošově, v Kolové nebo Velichově, a také sídliště v Tašovicích nebo Jakubově.²⁴

Mladší doba bronzová je v oblasti Plzeňska zastoupena bohatě milavečskou kulturou. Nejznámější nález z tohoto období je s velkou pravděpodobností mohylový pohřeb s bronzovým vozíkem z Milavčí. Na Domažlicku mezi obcemi Milavče a Chrastavice je oblast několika mohylových pohřebišť. Více k nálezům uvádí ve svých studiích M. Metlička, např. k jedné z mohyl, kde byla nalezena: „*Velká bronzová kotlovitá nádoba s nízkým hrdlem a vodorovně vyhnutým okrajem zdobeným řadami tepaných perliček. Nádoba byla původně připevněna na bronzový vozík se čtveřicí kol se čtyřmi loukotěmi, která byla původně asi pohyblivá.*“²⁵

2.3 Doba železná

V období doby železné byla velice důležitá schopnost zpracování železné rudy, v počátcích doby železné došlo k velkým změnám, jak hospodářským, kulturním, tak i společenským. Starší doba bronzová neboli doba halštatská je pojmenována podle lokality Hallstatt v Rakousku.²⁶

Ve starší době halštatské zcela chybí doklady o osídlení v oblasti Chebska, Karlovarska a Sokolovska. Na rozdíl od těchto oblastí bylo osídlení v této době velmi bohaté v Plzeňské pánvi. Z nalezišť můžeme jmenovat např. Dýšina, Kyšice, Šťáhlavy, Újezd u Radnic. V době halštatské je pro západní Čechy typická mohylová kultura. Obraz o způsobu života tehdejších lidí nám zprostředkovávají především

---

²⁴ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 32

²⁵ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 38

²⁶ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 47

mohylová pohřebiště, která jsou velmi ovlivněna silnou vírou v posmrtný život. Výbava a celková podoba hrobu závisí na společenské diferenciaci. Nacházíme hroby prostých jedinců, ale i hroby s bohatou výbavou.²⁷

Jak vyplynulo z archeologických výzkumů, rozdílnost výbavy hrobů demonstruje rozvrstvení společnosti ve starší době halštatské. Na zajímavé rozdíly ve výbavě hrobů poukazuje M. Metlička ve své publikaci, kde píše, že: „*Malé hroby jsou zpravidla tvořené jamkou o průměru 50-100 cm, do které jsou uloženy kremační pozůstatky a 2-8 nádob. Odkryté byly také velké komorové hroby se čtvercovou zahloubenou komorou a hroby uložené na úrovni obložené zuhelnatěnými trámy a překryté kamennou konstrukcí vytvářející rovněž jakousi komoru. Nad hrobem je následně navržena mohyla o průměru 5-14 m dosahující výšky kolem 1m. Výbavu takových hrobů tvoří až 60 nádob.*“²⁸

Rozdílná je i výbava hrobů mužských a ženských, zatímco v mužských hrobech jsou obsahem výbavy hlavně zbraně jako meče, nože aj. a u žen se jedná hlavně o šperky jako náramky, kruhy a kroužky a jehlice. Šperky jsou stále bronzové. V Dýšině u Plzně byl objeven knížecí hrob s velmi bohatou výbavou, do které byl uložen i celý vůz.²⁹

V pozdní době halštatské dochází ke sjednocování dosud rozdílného vývoje v několika oblastech Čech, narůstají doklady o zvyšování rozdílnosti společnosti. V tomto období dochází ke vzniku nových forem osídlení, mezi které patří hradiště a výšinná sídliště. Hradiště jsou typickým znakem této doby a dělíme je do tří skupin podle rozlohy. Největším hradištěm v západních Čechách je na hradiště na Vladaři u Žlutic, které má celkovou rozlohu přes 100 ha. Na hradišti byla nalezena dřevěná konstrukce vodní cisterny, která byla vytvořena kolem roku 400 př. n. l. Mezi menší hradiště patří Malechov, Dolní Hradiště, Plzeň-Bukovec.³⁰

---

²⁷ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 34

²⁸ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 50

²⁹ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 35

³⁰ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 55

Na Chebsku nenacházíme v pozdní době halštatské téměř žádné doklady o osídlení a nálezy jsou velmi ojedinělé. Na Karlovarsku bylo osídlení hustější, což dokazuje větší počet nálezů hrobů a pohřebišť např. Sovolusky, Novosedly aj.³¹

S nástupem mladší doby železné přichází do české kotliny kmen Keltů. V tomto období dochází ke změně v hospodářství, používají se nové technologie, dochází k rozvoji těžby surovin. V české kotlině se poprvé během života Keltů objevují mince tzv. duhovky. Největší nález duhovek byl učiněn v Podmoklech na Rokycansku v roce 1771, tento poklad je největším nálezem duhovek nejen v Čechách, ale i v Evropě. Poklad byl objeven na břehu potůčku, kde jak píše M. Metlička: „*po dešti zde voda podemlela břeh potoka a vyplavila bronzovou nádobu se zlatými keltskými mincemi (duhovkami) a zlatým tordovaným nákrčníkem. Podle dochovaných záznamů mohlo být v bronzové nádobě uloženo až 7000 duhovek o celkové váze dosahující 50 kg zlata.*“³²

V laténském období téměř mizí mohylová pohřebiště, ve kterých jsou většinou jen chudé žárové hroby. Pohřbívá se do plochých popelnicových hrobů nebo do jámových hrobů. Nejcharakterističtějším a velmi zajímavým šperkem mladší doby bronzové jsou tzv. maskovité spony, které byly nalezeny např. v Dýšině, Hradišti, Kralovicích, Manětíně-Hrádku a Kyšicích. V dnešní době existují doklady o více než dvaceti osadách v západních Čechách, ve kterých Keltové žili, například Sedlo, Obří hrad.³³

2.4 Doba římská

Již před přelomem letopočtu do Čech pronikají germánské kmeny, které u nás střídají keltské obyvatelstvo. Nejen díky různým vojenským tažením, ale i díky obchodním cestám se do Čech dostává zboží z římských provincií.³⁴

---

³¹ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 36

³² METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. 61, 63

³³ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 37-38

³⁴ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 65

Čechy byly na počátku doby římské velice důležitou částí Evropy, protože patřily k nejvýznamnější části tzv. Marobudovy říše. Není tomu dlouho, kdy ještě v západních Čechách chyběly důkazy o osídlení germánskými kmeny, například v horním Poohří a horním Pootaví chybí dodnes. Velmi silná hustota osídlení byla díky záchranným výzkumům zjištěna v centru Plzeňské pánve – Plzeň-Roudná, Plzeň-historické centrum, Plzeň-Doubravka, Plzeň-Vinice.³⁵

Sídliště byla rozlehlá s polozemnicemi, ty byly prozkoumány například v Hodyni, Nýřanech a ve Stodu. Charakteristickým typem keramiky jsou hluboké nádoby, které jsou zdobeny rýhováním. Pohřební ritus stále zůstává žárový a popel se ukládal do popelnic. Velmi časté byly nálezy bronzových a železných předmětů, například přezky, jehlice, spony, pinzety, hřebeny aj. Jedním z důkazů obchodních styků s římskou říší jsou nálezy římských mincí z Bušovic, Chotěšova, Kyšic nebo Starého Plzece.³⁶

---

³⁵ *Dějiny západních Čech*. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2. s 39

³⁶ METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2. s 66-67

3 VÝVOJ MUZEÍ

Muzeum jako slovo má klasický původ. V řecké formě znamenalo „*museion*“ sídlo múz, ale nebylo to muzeum tak jako ho známe dnes, ale spíše označovalo místo pro filozofickou instituci a místo pro rozjímání. V latinské podobě slova „*museum*“ musíme hledat původní výraz v označení musea jako místa pro filozofické diskuse.³⁷

První muzeum založil v Alexandrii v blízkosti královského paláce ve 3. století Ptolemaios I. Komplexu budov, který nebyl muzeem takovým jako dnes, ale jednalo se spíše o badatelské centrum, kde byla knihovna a společně v něm bydlelo, žilo a pracovalo několik básníků a učenců, dal název Museion. V období barbarských nájezdů do Egypta, byl alexandrijský Museion srovnán se zemí, knihovna byla spálena a zbytky budov rozebrány. Z tohoto důvodu nebyly pozůstatky Museionu dodnes spolehlivě identifikovány.³⁸

Během éry středověku byla vzdělanost ve velkém úpadku. Změna přichází až společně s renesancí v 15. a 16. století. Na přelomu těchto dvou století vzniká jedno z nejznámějších muzeí ve Vatikánu, kde se tvořily sbírky především antických děl. Žádné jiné město v Evropě nemá tak rozsáhlé sbírky. V kolébce renesance, Itálii, nacházíme největší koncentraci sbírek. Mezi významná italská renesanční a barokní centra vzdělanosti a kultury se řadí například již zmiňovaný Vatikán, Řím, Florencie, Benátky a Neapol. Sběratelské nadšení se šířilo do západní Evropy poměrně rychle a před polovinou 16. století začala éra největšího francouzského muzea, kterým je Louvre v Paříži. Louvre byla původně gotická pevnost, která během vlády Františka I. přestavěna do renesančního slohu. Následně se budovaly sbírky například v Berlíně, Postupimi, Drážďanech a Petrohradu. Pozadu nezůstaly ani české země, ve kterých se o budování sbírek zasloužil Rudolf II., ale bohužel během třicetileté války zmizely. Muzea tak jako je známe dnes, vznikla až v době osvícenské. Pan profesor Kumpera píše, že „*Nejstarším vskutku veřejným muzeem se všemi dnešními atributy je zřejmě londýnské Britské muzeum. Britské muzeum však bylo založeno jako celonárodní instituce od počátku otevřená veřejnosti s orientací též na vědecký*

---

³⁷ History of museums. *Encyklopaedia Britannica* [online]. 2016 [cit. 2016-06-05]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/topic/history-of-museums-398827>

³⁸ *Dějepis XX. - Muzeum a škola*. Plzeň: Pedagogické centrum, 2004. ISBN 80-7020-120-7. s 2

výzkum, prezentaci a publikování sbírek a v neposlední řadě též na osvětovou vzdělávací činnost.“³⁹

Národní muzeum v Praze

Vznik Národního muzea v Čechách je spojen s dary soukromých sbírek. Takový vznik a vývoj je podobný jako v jiných částech Evropy.⁴⁰

Velice významnou osobností v historii muzea je Kašpar Maria hrabě Šternberk, kterého na jeho studijních cestách po Itálii zaujalo umění a archeologie. Když zemřel jeho bratr, tak převzal správu nad jejich rodinnými statky v Čechách. Z nálezů v tamějších dolech se mu podařilo vybudovat sbírku evropského formátu. Myšlenka zřízení muzea se objevila ve chvíli, kdy byl v situaci, že neměl sbírku komu odkázat, ale chtěl, aby se zachovala vlasti. Stejnou myšlenku podporoval i František Antonín hrabě Kolovrat-Libštejnský.⁴¹

Další významnou osobností v historii muzea byl František Palacký. Ten se významnou měrou podílel na založení prvního vědeckého českého časopisu „Časopis Národního muzea“ (1927) a také „Maticе české“ (1831).⁴²

Počáteční činnost muzea byla orientována na přírodovědecké sbírky, hlavně díky zájmu Kašpara Šternberka. Muzejní sbírky se úspěšně rozrůstaly, významným darem od Františka Šternberka byla jeho numismatická sbírka, muzeum koupilo knihovnu Josefa Dobrovského, díky Palackému byla odkoupena část Komenského literární pozůstalosti.⁴³

Nepříjemnost, které muselo muzeum čelit již od samotného vzniku, byla, kam uložit rozsáhlé muzejní fondy. Mezi místa, kde byly fondy uloženy, patří Šternberský palác na Hradčanech, Nostický palác a budova Národního muzea na Václavském náměstí,

---

³⁹ *Dějepis XX. - Muzeum a škola*. Plzeň: Pedagogické centrum, 2004. ISBN 80-7020-120-7. s 3-6

⁴⁰ Význam a historie Národního muzea. *Národní muzeum* [online]. [cit. 2016-06-15]. Dostupné z: <http://www.nm.cz/Historie-NM/Institute/>

⁴¹ SKLENÁŘ, Karel. *Společnost Národního muzea v dějinách i v současnosti*. Praha: Společnost Národního muzea, 2007. ISBN 978-80-86078-74-8. s 13

⁴² Význam a historie Národního muzea. *Národní muzeum* [online]. [cit. 2016-06-15]. Dostupné z: <http://www.nm.cz/Historie-NM/Institute/>

⁴³ *Dějepis XX. - Muzeum a škola*. Plzeň: Pedagogické centrum, 2004. ISBN 80-7020-120-7. s 12

která byla postavena v roce 1891. V posledních letech se stále hledají místa pro uložení sbírek, Přírodovědecké muzeum má novou budovu v Horních Počernicích.⁴⁴

---

⁴⁴ Význam a historie Národního muzea. *Národní muzeum* [online]. [cit. 2016-06-15]. Dostupné z: <http://www.nm.cz/Historie-NM/Institute/>

4 ZÁPADOČESKÉ MUZEUM V PLZNI

4.1 Historie muzea

Plzeňské Západočeské muzeum je jedno z nejvýznamnějších v Čechách a také patří mezi významná střediska vědecké práce. Muzeum v Plzni mapuje politický a kulturní vývoj nejen plzeňského regionu, ale i celého českého státu.⁴⁵

Jako první se pokusil založit muzeum v Plzni v roce 1847 Josef Stanislav Zauper, který byl ředitelem plzeňského premonstrátského muzea. Chtěl, aby se součástí muzea staly sbírky gymnaziální a městské, ale jeho pokus nebyl úspěšný. Následovaly pokusy Ignáce Schiebla v roce 1851 a Hugo Jelínka v roce 1867.⁴⁶

Teprve v roce 1878 se podařilo založit muzeum a vypracovat jeho stanovy. Největší zásluhy na tom nese „Spolek přátel literatury a vědy české“. Jejich návrh byl takový, že sbírky by měly obsahovat předměty historické, přírodovědné a národopisné. Plzeňské muzeum by mělo mít funkci muzea průmyslového.⁴⁷

Muzeum bylo zřízeno 8. listopadu 1878 pod názvem Obecní muzeum pro město Plzeň a západní Čechy. Muzeu byly poskytnuty prostory ve Fodermayerově ulici v budově, která dnes patří Státní vědecké knihovně. Pro veřejnost bylo muzeum zpřístupněno v roce 1880. Sbírký muzea se rozrůstaly velice rychle, tím bylo zapříčiněno rozdělení muzea na dva ústavy, které byly samostatné. Při rozdělení, které proběhlo 7. listopadu 1888, vzniklo Městské historické muzeum a Západočeské uměleckoprůmyslové muzeum.⁴⁸

---

⁴⁵ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN

978-80-7247-61-7. s. 7

⁴⁶ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-

7247-61-7. s. 7

⁴⁷ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-

7247-61-7. s. 7

⁴⁸ *Západočeské muzeum v Plzni: Historie muzea* [online]. 2013 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z:

V roce 1888 bylo na obecním zastupitelstvu rozhodnuto, že bude postavena nová budova pro muzeum. Josef Škorpil, který byl ředitelem uměleckoprůmyslového muzea, byl rovněž architektem a byl pověřen, aby vypracoval návrh a projekt pro stavbu. V roce 1898 byla dokončena hrubá stavba a v roce 1899 byly ukončeny veškeré stavební práce.

Na výzdobě muzea se podílela velká řada předních umělců, například Celda Klouček, Augustin Němejc nebo Vojtěch Štafl.⁴⁹

V nové budově byly sbírky návštěvníkům zpřístupněny v roce 1913. Další rozšiřování muzea přišlo v roce 1914, kdy město pro potřeby Národopisného muzea zakoupilo Gerlachovský dům v Dřevěné ulici. Sbírký muzea národopisného byly pro veřejnost otevřeny v roce 1915, ale muzeum jako takové, bylo ustanoveno městskou institucí až v roce 1918.⁵⁰

Činnost muzeí byla narušena v roce 1939 německou okupací. Narušení bylo tak velké, že v roce 1943 byla všechna sloučena pod německou správu, několik expozic bylo zrušeno a se sbírkami muzea bylo mnohdy zacházeno velice nešetrně. Samostatné fungování všech tří muzeí byla obnovena v roce 1945.⁵¹

I přesto, že byla po válce samostatnost muzeí obnovena, došlo opět k jejich spojení. Tento okamžik přišel v únoru roku 1948, když došlo ke státnímu převratu a ke změně orientace státu. Dne 8. března 1948 se sloučila všechna muzea do instituce s názvem „Západočeské muzeum v Plzni“.⁵²

K zásadní změně v činnosti muzea došlo v roce 1984, když bylo zjištěno velice závažné a rozsáhlé poškození budovy, která musela být uzavřena. Byla naplánovaná

<http://zcm.cz/profil-muzea/historie-muzea>

⁴⁹ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7. s. 8-9

⁵⁰ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7. s. 9

⁵¹ *Západočeské muzeum v Plzni: Historie muzea* [online]. 2013 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://zcm.cz/profil-muzea/historie-muzea>

⁵² FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7. s. 11-12

generální oprava, během které byly vystěhovány všechny sbírky muzea. Jan Soukup byl pověřen přípravou projektu a celková rekonstrukce muzea mohla být v roce 1985 zahájena. Sbírký byly opět zpřístupněny, avšak jen částečně, po dlouhých čtrnácti letech v roce 1998.^{53 54}

4.2 Prehistorická sbírka

4.2.1 Historie

Prehistorická sbírka Západočeského muzea v Plzni vznikla stejně jako samotné muzeum již v roce 1878. Sbírká představuje artefakty od nejstarších dějin datujících se od roku 40 000 př. n. l., které zachycují osídlení v paleolitu, až po vznik českého státu v 10. století. Předměty, které se nacházejí v této sbírce, jsou archeologickými nálezy, které sloužily v každodenním životě lidí, nálezy keramiky nebo jejích zlomků, pracovní nástroje nebo šperky a zbraně.⁵⁵

Díky zájmu o archeologické artefakty a vykopávky se hned krátce po založení muzea objevily v jeho sbírkách nálezy archeologů, kterými byli Josef Strnad, Bohuslav Horák a Fridolín Macháček. V roce 1893 se František Xaver Franc stal tajemníkem historického muzea, díky tomuto kroku došlo k počátku systematického vytváření archeologické sbírky. Nejstarší zápisy pochází z 80. let 19. století. Sbírká se velice rychle rozrůstala a jak uvádí současný ředitel Západočeského muzea v Plzni František Frýda: „*Již v roce 1909 obsahovala 309 nádob, 13 zlatých předmětů, 84 kamenných, 692 bronzových a 76 železných předmětů.*“⁵⁶

Sbírká se nadále rozrůstala, hlavně díky systematickým výzkumům. Velice významné rozšíření proběhlo v roce 1920, kdy došlo k převzetí části tzv. Valdštejnské sbírky, která byla do té doby uložena na zámku Kozel. Sbírká byla složena především z nálezů Františka Xavera France, který nejen prováděl výzkumy,

---

⁵³ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7. s. 12-13

⁵⁴ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7.

⁵⁵ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7. s. 23

⁵⁶ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7. s. 23

ale také nálezy řádně dokumentoval.⁵⁷

Sbírka se dále rozrůstala především díky archeologickým výzkumům organizovanými muzeem. Výzkumy probíhaly hlavně v Plzni-Nové Hospodě, ve Vrhavči a na jiných místech v okolí Plzně. Jednalo se hlavně o výzkum mohyl. V roce 1943 byly všechny tyto výzkumy pozastaveny a zakázány. Po válce se pracovníci muzea v čele s Václavem Čtrnáctem a J? Salákem pustili do zpracování sbírky F. X. France a konzervace nálezů.⁵⁸

Prehistorická sbírka se v roce 1957 stěhovala do budovy františkánského kláštera, kterou muzeum získalo v roce 1956. Po některých stavebních úpravách tam tedy mohly být přestěhovány sbírky ze suterénu muzea. Aby bylo možné se sbírkami pracovat, bylo nutné pro ně najít přijatelné uložení, což se díky mimořádně kvalitní práci prehistorického oddělení, konkrétně Marie Doubové a Václava Čtrnácta, podařilo.⁵⁹

Částmi prehistorických sbírek se od 60. let 20. století stávají nálezy, které mělo muzeum k dispozici díky Archeologickému ústavu v Praze, ať už se jednalo o předměty z výzkumů záchranných nebo systematických. Svou samostatnou výzkumnou archeologickou činnost zahájilo plzeňské muzeum v roce 1974, když nastoupila D. Baštová do muzea. Začalo se s rozsáhlými pracemi v terénu a muzeum v Plzni se může pyšnit několika úspěšnými výzkumy. Mezi nejúspěšnější a nejvýznamnější můžeme řadit odkryv sídliště na Roudné v Plzni nebo přes 400 žárových hrobů nalezených v Radčicích.⁶⁰

Současným vedoucím oddělení je Milan Metlička, který je mimo jiné odpovědným redaktorem časopisu „*Archeologie západních Čech*“. Hned v prvním roce jeho funkce došlo k přestěhování celé prehistorické sbírky, včetně pracoven a laboratoří, do nevyhovujících podzemních depozitářů, které byly od pracoviště odloučené.

---

⁵⁷ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7. s. 23-24

⁵⁸ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7. s. 24-25

⁵⁹ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7. s. 26

⁶⁰ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7. s. 26 - 27

Součástí sbírek se stávají předměty z výzkumů v Křimicích, Černicích, Chotěšově nebo Vejprnicích. Tyto záchranné výzkumy probíhají od poloviny 90. let 20. století.

61

Prehistorická sbírka plzeňského muzea je nejrozsáhlejší sbírkou v Plzeňském kraji a díky tomu můžeme nadále rozšiřovat poznatky o nejstarším osídlení v celých jihozápadních Čechách. Jak uvádí Milan Metlička: „Ke konci roku 2007 pravěká archeologická sbírka čítala přes 70 tisíc inventárních čísel a více než 400 tisíc předmětů, mezi kterými převažují keramické zlomky nádob. Každým rokem se sbírka rozrůstá o několik tisíc artefaktů.“⁶²

4.2.2 Současná podoba sbírky

V roce 2013 se prehistorická expozice Západočeského muzea dočkala nové tváře a po sto letech zpřístupnila návštěvníkům pohled do daleké minulosti. Exponáty tvoří předměty, které byly získané terénním výzkumem, který trval více než 130 let.⁶³

Pravěká expozice připravuje pro návštěvníky velice široký pohled na pravěké osídlení od dob nejstarších až do raného středověku. Expozice je vybavena 27 informačními panely, na kterých je velké množství fotografií. V celé části prehistorické expozice je rozmístěno 34 vitrín, ve kterých jsou vystaveny artefakty, z již zmíněných více než 130 let trvajících výzkumů.⁶⁴

Koncepce expozice je velice zdařilá. Jako budoucí pedagog jsem ocenila především skutečnost, že jednotlivé informační tabule, exponáty a vitríny s artefakty jsou systematicky řazeny a při jejich procházení budou mít děti jistě pocit, že opravdu prochází historií od úplného počátku lidstva až do začátku raného novověku bez jakékoliv nutnosti něco hledat a bez pocitu zmatení nebo nejistoty. Jednotlivé části jsou řazeny v chronologickém pořadí, což utváří celiství pohled na pravěké období

---

⁶¹ FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7. s. 27

⁶² FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008*. Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7. s. 27

⁶³ *Nové expozice muzea odhalují minulost* [online]. 2013 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://www.plzen.eu/turista/uzitecne-informace/aktuality/nove-expozice-muzea-odhaluji-minulost.aspx>

⁶⁴ *Západočeské muzeum Plzeň* [online]. [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://www.zcm.cz/expozice/pohledy-do-minulosti-plzenskeho-kraje-expozice-archeologie>

jihozápadních Čech.

Při vstupu do expozice na návštěvníka jako první čeká několik základních informací o archeologii jako vědě. Na první informační tabuli se děti dočtou, co je cílem archeologie, jaké jsou základní metody archeologického výzkumu, dozví se více informací o terénním archeologickém výzkumu, nebo co vše zahrnuje práce archeologa. Pro lepší představivost je naproti tabuli umístěna replika místa archeologického výzkumu, kde si mohou prohlédnout nejrůznější pomůcky pro práci archeologa.

V další části si mohou prohlédnout názorné chronologické schéma pravěkého vývoje jihozápadních Čech. Schéma obsahuje sedm sloupců, ve kterých je uvedeno geologické členění, časové rozpětí, doba, podrobnější periodizace, jakých kultur se dané období týká a jejich nejvýznamnější lokality a navíc je tam přidáné logo, které se vztahuje k danému období (např. paleolitu) a toto logo návštěvníky provází celou expozicí. Pro ještě větší názornost je vedle schématu pravěkého osídlení také ještě mapa pravěkého osídlení v jihozápadních Čechách. Pomocí barevných bodů je dobře vidět, která část jihozápadních Čech byla osídlena v jednotlivých obdobích. Vedle mapy si malý návštěvník prohlédne několik fotografií nálezů.

Zajímavou částí expozice je dřevěná konstrukce vodní cisterny z hradiště Vladař. Na informačním panelu jsou uvedeny základní informace o hradišti, včetně jeho fotografie, informace o archeologickém výzkumu na hradišti. Panel obsahuje fotografie z archeologického výzkumu a pod ním je umístěna trojrozměrná napodobenina konstrukce.

Vedle vodní cisterny se nachází dle mého názoru nejzáživnější část expozice, hlavně pro dětské návštěvníky. Nejen že se dozvíme zajímavé informace o tkalcovském stavu a způsobu tkaní, ale můžeme si i vyzkoušet způsob pravěkého tkaní na replice vertikálního stavu. To v této části není vše. Návštěvník přichází k panelu experimentální archeologie, kde si přečte, co je cílem experimentů a jak se při nich postupuje. Jako názorný příklad je zde uvedeno drcení obilí, o kterém si přečteme od kdy přibližně je na našem území zemědělské obyvatelstvo, co vše se užívalo k drcení obilí a stejně jako tkaní na stavu si mohou žáci vyzkoušet mletí obilí na ručních mlýnkách a pomocí kruhového žernovu.

Po úvodní části přistupuje návštěvník k hlavní části prehistorické expozice, kde se postupně seznámí se všemi obdobími pravěku.

Nejstarším obdobím je starší doba kamenná (paleolit), kterému je věnován stejný informační panel jako střední době kamenné (mezolit), a to hlavně z toho důvodu, že důkazy o osídlení jsou velmi skromné a nemáme mnoho nálezů. Děti se dozví základní informace o těchto obdobích o jejich dataci a na mapě si prohlédnou, které oblasti byly osídleny. Mezi artefakty ve vitrínách z období paleolitu a mezolitu nacházíme hlavně valounovou a štípanou industrii z Plzně-Roudné, Nýrska, Týnce a Újezda nade Mží. Největší plochu zabírá rekonstrukce paleolitického ohniště s replikami štípané industrie. Žáci se již seznámili se vzhledem štípané industrie, a aby nemuseli jen přemýšlet nad tím, jak si pravěcí lidé kamenné nástroje vyráběli, stačí, když se otočí a na další informační tabuli se o tom dozví, především díky obrazovce, na které je promítán krátký film o výrobě kamenných nástrojů.

V mladší době kamenné (neolit) máme mnohem širší doklady o osídlení a zřejmě i z tohoto důvodu, jsou neolitu věnovány dva informační panely. Na nich je uvedeno, jak byla neolitická revoluce důležitá ve vývoji lidstva a jaké změny s sebou přinesla. Na mapě si můžeme najít místa osídlení v mladší době kamenné. Více se dozvíme o neolitickém pohřbívání, o rondelích a o neolitických plastikách. Mezi vystavenými exponáty nacházíme především různé druhy keramických nádob nebo jejich zlomky. Dále si zde můžeme prohlédnout miniaturu neolitického dlouhého domu z Plzně-Křimic. Nechybí ani repliky neolitických zbraní a kamenných nástrojů například srpu. Za nejvýznamnější exponát bych označila hliněnou plastiku ženy tzv. „vochovskou venuši“, která pochází z Vochova, a řadíme ji ke kultuře s vypíchanou keramikou. Keramika je detailněji zpracována na samostatném panelu, kde se o ní píše jako o jednom z důležitých přínosů neolitu. Panel nám nabízí informace o materiálech, které se používali k výrobě keramiky, o různorodosti zdobení a o keramice jako archeologickém pramenu.

Výrobu broušených kamenných nástrojů si můžeme prohlédnout díky krátkému filmu, který běží na obrazovce informační tabule o broušených nástrojích. Tabule je doplněna také několika fotografiemi a popisem postupu výroby nástrojů.

Osídlení v pozdní době kamenné (eneolit) bylo také velice bohaté, jak nám dokládá

velké množství artefaktů ve vitrínách a stejně jako neolitu, jsou i eneolitu věnovány dvě informační tabule. Jako na všech předchozích tabulích žáci naleznou celkovou charakteristiku eneolitu, názvy nalezišť, mapu s vyobrazením osídlení eneolitu, na které jsou odlišně zaznamenána rovinná sídliště, výšinná sídliště a ojedinělé nálezy broušených nástrojů. V eneolitu se na našem území objevilo několik kultur, kterým je věnován druhý informační panel týkající se eneolitu. Konkrétně to jsou Chamská kultura, kultura se šňůrovou keramikou a kultura zvoncovitých pohárů. Ve vitrínách s eneolitickými artefakty je opět nejvíce zastoupena keramika několika kultur. Velice zajímavá je část s výrobou oblečení v pravěku, a to jak oděvů z kůží a kožešin, tak také oděvů tkaných z textilií.

Přibližně v polovině expozice malý návštěvník opouští dobu kamennou a přikračuje k době bronzové, kde se nejprve seznámí se starší dobou bronzovou a počátkem střední doby bronzové. Dočteme se o Ch. J. Thompsonovi, který poprvé použil termín doba bronzová, o těžbě a využití bronzu a o diferenciaci společnosti. Větší pozornost je věnována sídlištím v době bronzové, pohřebištím a děti se dozví o depotech artefaktů. Na panelu nechybí mapa se zakreslenými hradišti, výšinnými sídlišti, rovinnými sídlišti, mohylovými pohřebišti a depoty. Mezi artefakty vystavenými v této části najdeme například depot bronzových zlomků a předmětů, které jsou uloženy v keramické amfoře, který pochází z Plzně-Jíkalky, kamenné kadluby z Horšovského Týna.

Střední doba bronzová, respektive mohylová kultura je znázorněna na postavách muže a ženy, kteří na sobě mají charakteristický oděv s replikami bronzových nástrojů a šperků, které jsou typické pro střední dobu bronzovou. Na informační tabuli jsou informace o mohylové kultuře, o mohylových nalezištích například Štáhlavy-Hájek, Milínov-Javor, Sedlec-Hůrka. V jedné vitríně je model pravěké mohyly při archeologickém výzkumu s odkrytými pohřby. V další části tabule se dozví o sídlištích mohylové kultury, včetně jejich znázornění na mapě. Ve vitrínách s artefakty ze střední doby bronzové si mohou všimnout, že nástroje například meče, nože, pinzeta, kopí, sekeromlaty nebo sekery, jsou jemněji opracovány než předměty ze starší doby bronzové. Mezi předměty nechybí keramika, která i v těchto obdobích má široké uplatnění.

Další zastávkou je mladší doba bronzová, která v sobě zahrnuje informace o Milavečské kultuře, která byla v tomto období rozšířena v jihozápadních Čechách. Panel informuje o sídlištích v mladší době bronzové a hlavně o pohřbívání, které je vyobrazeno na mapě nálezů milavečské skupiny. Zajímavým artefaktem je bronzová brýlovitá spona a srp z depotu ze Skašova. Jsou zde hojně zastoupeny bronzové šperky, například soubor tyčinkovitých náramků z depotu v Bušovicích, bronzové jehlice nebo tordované nákrčníky. Ve spodních částech vitrín jsou umístěny velké keramické nádoby, zásobnice. Milavečské kultuře je věnován ještě jeden panel, který odkazuje na nález mohylového pohřbu s bronzovým vozíkem z Milavčí, který je ovšem vystavený v muzeu v Domažlicích. V této části expozice se nachází dva rekonstruované hroby. Jeden je mladě bronzový skříňkový hrob z Brda u Manětína a druhý je popelnicový hrob z mladší doby bronzové s amforovitou zásobnicí.

Posledním úsekem doby bronzové je pozdní doba bronzová, ve které nastává vrchol produkce bronzových předmětů. Milavečskou skupinu nahrazuje kultura nynická, o které se po přečtení panelu dozvíme, že změnila pohřební ritus. Namísto hrobů mohylových používá pohřeb žehem. Největších poznatků o této době archeologové získali z pohřebiště v Radčicích a v Nynicích. Dále se dočteme, že díky měnící se struktuře společnosti se v pozdní době bronzové budují rozsáhlá hradiště. Z této doby také pochází více jak 100 sídlišť, ale stále probíhá archeologický výzkum, tudíž jejich počet stále roste. V této části expozice se nachází rekonstrukce hrobu nynické kultury v Nynicích a Radčicích. Ve vitrínách mezi vystavenými předměty mohou žáci vidět několik základních tvarů keramických nádob z nynické kultury, hrncovitou misku, amforovitou misku, cedník aj., zdobené náramky, bronzové vázičkovité jehlice, depot bronzových předmětů z hradiště na Černém vrchu u Svržna. Nejvýznamnější exponát z doby bronzové, ne-li celé prehistorické expozice, je v každém případě bronzový štít z Plzně-Jíkalky, který v žádném případě nelze přehlédnout při procházení sbírky.

Ve druhé polovině expozice se seznámíme s dobou železnou. Jako první nás čekají informace o starší době železné neboli halštatské, na jejímž počátku došlo k velkým změnám především díky zvládnutí zpracování nového kovu, kterým bylo železo. Reprezentantem starší doby železné je halštatská mohylová kultura, která měla těžiště osídlení na Plzeňsku. Na informační tabuli se návštěvník seznámí s rovinnými

a výšinnými sídlišti z doby halštatské a svůj obraz si může dotvořit pomocí mapy, která zobrazuje mohylová pohřebiště a již zmíněná rovinná a výšinná sídliště. Artefakty z doby železné tvoří stále převážně keramické nádoby, bronzové předměty jako náramky, meče, ale objevují se i železné předměty například železná kopí z mohylového pohřebiště v Újezdě z Radnic. Druhou část expozice o době železné tvoří přechod mezi dobou halštatskou a dobou laténskou. V této době dochází ke sjednocení vývoje v několika částech Čech, detailněji nás o tom informuje panel věnovaný pozdní době halštatské a časné době laténské. Panel opět nabízí charakteristiku sídlišť této doby a dokládá osídlení jihozápadních Čech mapou se zaznamenanými hradišti, výšinnými a rovinnými sídlišti, mohylovými pohřebišti a plochými pohřebišti. I v tomto období nalézáme keramické nádoby a bronzové předměty, ale přibývá těch železných. Můžeme si také prohlédnout model hradiště na Černém vrchu u Svržna. Zajímavá je vitrína, která popisuje výrobu železa, je zde vystavena železná ruda, železná struska ze dna pece z Nýřan, dyzna z pokusných taveb, železářská pec s dyznovou cihlou, dyznem a měchem. Ani v této části nechybí rekonstrukce hrobů, a to konkrétně jamkového hrobu a hrobu popelnicového. Závěrečnou část tvoří mladší doba železná – laténská. Dětský návštěvník se dozví, jak tato doba přišla ke svému názvu, o laténských sídlištích a pohřebištích. Zajímavá je zpráva týkající se podmokelského pokladu. Artefakty tvoří keramika, bronzové předměty, dvě zlaté keltské mince.

Na konci prohlídky „se dostávají“ žáci do doby stěhování národů, které spadá do doby římské. Dozvíme se, jak se Germáni dostali do Evropy, že jihozápadní Čechy byly spíše okrajovou částí, která nebyla hustě osídlena Germány. Přečteme si o charakteristických znacích Germánů a o stěhování národů. Rekonstrukce hrobu germánského bojovníka, který byl nalezen v Berouně-Závodí, jim zprostředkovává pohled nejen na výbavu hrobů a styl pohřbívání, ale mohou si také prohlédnout nejrůznější artefakty z doby římské na našem území. Většina předmětů z výbavy hrobu jsou bronzové artefakty.

5 MUZEUM CHODSKA V DOMAŽLICÍCH

5.1 Historie muzea

Muzeum Chodska v Domažlicích bylo založeno 28. srpna 1883 na podnět, který vzešel ze zasedání městské rady. Díky tomuto datu založení se může pyšnit tím, že je nejstarším muzeem na Domažlicku. Z počátku bylo muzeum rozděleno do tří samostatných částí, sice část historickou, přírodovědnou a průmyslovou. K muzeu patřila také knihovna a městský archiv.⁶⁵

Nejprve se ve sbírkách shromažďovaly hlavně předměty související s venkovskou kulturou, měšťanskou domácností a tehdejším způsobem života. Hlavní zastoupení zde měly sbírky krajek a vyšívání. Toto zaměření se změnilo záhy po roce 1895, kdy se konala Národopisná výstava československá. Došlo k ustanovení muzejní společnosti v roce 1889 a tím došlo k převedení sbírek do jejího majetku. Sbírkové se opět staly majetkem města v roce 1910.⁶⁶

Největším problémem muzeí zakládaných koncem 19. století, který se nevyhnul ani domažlickému muzeu, byl uložení sbírek. Nejprve byly sbírky v Domažlicích uloženy v augustiniánském klášteře, tam ovšem neměla veřejnost přístup. Poté v roce 1893 se přestěhovaly do budovy městské radnice. Největší změna přišla v roce 1931, kdy bylo celé muzeum přestěhováno do Chodského hradu. Postupem času se expozice muzea rozrůstala, díky novým a novým předmětům a muzeum bylo rozděleno do devíti oddělení.⁶⁷

Z důvodu druhé světové války došlo k uzavření muzea. Nejdřív jen po částech, ale nakonec bylo zavřené úplně. V poválečném období byla postupně obnovována činnost muzea, k tomu došlo poté, co byla uspořádána první Vavřínecká pouť po 2. světové válce. Podařilo se obnovit všechna oddělení až na přírodovědné. Velmi zvláštní bylo, že většina předmětů byla ze sbírky vyřazena a přesunuta do jiných institucí, např. Plzeňského muzea, Národního muzea, ale také do Gymnázia Jindřicha

---

⁶⁵ Historie muzea. *Muzeum Chodska v Domažlicích* [online]. Domažlice [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.muzeum-chodska.com/muzeum-chodska/historie-muzea/>

⁶⁶ Historie muzea. *Muzeum Chodska v Domažlicích* [online]. Domažlice [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.muzeum-chodska.com/muzeum-chodska/historie-muzea/>

⁶⁷ Domažlice - Muzeum Chodska. *Chodsko.net* [online]. Domažlice, c2014-2016 [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.chodsko.net/co-videt/bod-zajmu/366>

Šimona Baara. V roce 1955 byl od muzea oddělen archiv a Vlastivědné muzeum patřilo pod ONV Domažlice. Během padesátých let došlo ke

změnám v expozici muzea, a to hlavně díky požadavkům nového politického vedení a nejstěžejnější téma bylo hlavně budování socialismu a dějiny komunistické strany.

⁶⁸

Od roku 1992 probíhaly v muzeu rekonstrukční práce, ale na neštěstí při rekonstrukci propukl v muzeu v roce 1995 požár, při kterém bylo poškozeno větší množství předmětů, které musely být zrestaurovány.⁶⁹

Současná expozice byla zřízena v roce 1999. Prostor je zde věnován pravěké a středověké expozici. V Chodském hradu byla zpřístupněna věž, ochoz a lapidárium.⁷⁰

5.2 Současná podoba sbírky

Při vstupu do pravěké expozice je malý návštěvník ohromen vitrínou uprostřed místnosti, ve které je umístěn nejvýznamnější předmět z expozice. Nejedná se o nic jiného než o bronzový vozík, který byl nalezen v Milavčích u Domažlic. Ve vitríně je umístěn bronzový vozík i jiné bronzové předměty, např. meče, břitvy, dýky, knoflíky, misky, jehlice, nože, amfora a jiné nálezy z mohyly u Milavčí, která oplývá velice bohatou výbavou.

Po přečtení veškerých informací o předmětech z Milavčí mohou děti přistoupit k procházení muzejní expozice, která je pěkně chronologicky členěná, a jednotlivé artefakty jsou řazeny v chronologickém pořadí.

V expozici jsou umístěny i informační tabule, které jsou psány ve třech jazycích,

---

⁶⁸ Historie muzea. *Muzeum Chodska v Domažlicích* [online]. Domažlice [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.muzeum-chodska.com/muzeum-chodska/historie-muzea/>

⁶⁹ Historie muzea. *Muzeum Chodska v Domažlicích* [online]. Domažlice [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.muzeum-chodska.com/muzeum-chodska/historie-muzea/>

⁷⁰ Domažlice - Muzeum Chodska. *Chodsko.net* [online]. Domažlice, c2014-2016 [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.chodsko.net/co-videt/bod-zajmu/366>

v českém, německém a anglickém. Tabule jsou rozděleny podle jednotlivých období, tedy na dobu kamennou, bronzovou a železnou. Aby si žáci mohli udělat jasnější představu o osídlení Domažlicka v pravěku, je na začátku expozice mapa „*Pravěké osídlení Domažlicka*“.

Ze starší a střední doby kamenné bohužel není v muzeu příliš mnoho artefaktů, protože o této době na Domažlicku mají archeologové zatím sporadické doklady. Přítomnost člověka v době kamenné na zmiňovaném území dokládají v muzeu nálezy štípaných nástrojů, které byly vyráběny z pazourku nebo z rohovce. Nástroje a umělecké předměty jsou spíše výjimkou.

V části muzea, která je věnovaná neolitu, patří mezi nejčastější artefakty zemědělské nástroje a keramika. Mezi ojedinělé nálezy patří například dvě motyky s provrtaným otvorem z Poděvous, broušená sekera z Holýšova nebo přední část vrtaného sekeromlatu.

Období eneolitu je v Chodském muzeu se svými nálezy výrazněji zastoupenější, než nálezy z dob starších. To souvisí s významným technologickým, hospodářským a společenským vývojem, ke kterému v období eneolitu dochází. V západních Čechách je známo více než šedesát malých výšinných sídlišť.

Když si žáci prohlédnou artefakty z doby kamenné, přichází do části expozice, která je věnovaná době bronzové. Děti si prohlédnou například jehlice, bronzové kopí, bronzový nůž, amforu, hromadný nález ze Svržna a také kadlubu na odlévání bronzů.

Z doby halštatské, ve které bylo Domažlicko ovlivněno halštatskou mohylovou kulturou, si mohou děti prohlédnout nálezy z mohyl. Mezi exponáty uvidí děti malý litý bronzový kruh z Meclova, železné udidlo koňského postroje z markovické mohyly, zdobenou galéru, která sloužila jako ozdoba koňského postroje.

Nejčastějšími předměty v pravěké expozici jsou keramické nádoby, zlomky keramiky, nástroje (sekery, sekeromlaty, nože, dýky aj.), šperky nebo jehlice. Pro větší názornost, která dětem upřesní jejich poznatky a znalosti z jednotlivých období, si mohou prohlédnout nejrůznější mapy, nákresy, plánky z archeologických záchranných výzkumů, fotografie valů, příkopů nebo kresby rekonstrukcí.

6 VLASTIVĚDNÉ MUZEUM DR. HOSTAŠE V KLATOVECH

6.1 Historie muzea

Založení muzea v Klatovech je spojené se smrtí Františka Junga, který zemřel v roce 1882. Od roku 1861 mlynář a krupař František Jung sbíral starožitnosti a kuriózní předměty, které souvisí s Klatovskem. Celou sbírku, která se stala základním kamenem sbírek muzea, koupilo město za 500 zlatých. O počátcích sbírek uvádí muzeum na svých stránkách: „*Původní kolekce rukopisů, knih, obrazů, soch, zbraní, textilií, keramiky a numismatických položek (kolem 600 kusů) byla hned v počátku rozhojněna o některé významné památky z majetku města: nejstarší městské knihy, městské listiny, kancionály, předměty práva útrpného apod.*“⁷¹

Název nese klatovské muzeum podle svého prvního správce, výrazné politické osobnosti JUDr. Karla Hostaše, který byl v letech 1912 – 1919 starostou Klatov. K rozšiřování sbírek docházelo především díky darům obyvatel a také díky probíhajícím výzkumům v oblasti kolem Klatov, kde se zkoumala mohylová pohřebiště. Na přelomu 19. a 20. století probíhaly výzkumy nejen hrobů mohylových, ale i hrobů kostrových. Nálezů bylo takové množství, že bylo nereálné je uložit do prostor muzea v té době, a proto v letech 1904 – 1907 stavba nové budovy muzea, ve které sídlí i dnes. Architektem nové budovy byl plzeňský rodák Rudolf Štech. Do roku 1936 se o budovu dělilo muzeum s Městskou spořitelnou, ta si ale v již zmíněném roce nechala postavit zcela novou budovu na náměstí a muzeum mělo k dispozici celou secesní budovu a její prostory pro sebe a své výstavy.⁷²

Během druhé světové války se stalo muzeum centrem protigermanizačních snah a velice aktivně tento postoj podporovalo. V této době muzeum úzce spolupracovalo se Spolkem českých umělců grafiků Hollar, kdy pro velký ohlas

---

⁷¹ Historie. *Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech* [online]. [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.klatovynet.cz/muzeumkt/historie.asp>

⁷² Historie. *Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech* [online]. [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.klatovynet.cz/muzeumkt/historie.asp>

na jejich aktivity v roce 1943 vydalo „*mědirytinu Cyrila Boudy Klatovy – staré město z nadhledu*“. V roce 1944 došlo k nepříjemné situaci, když se na příkaz během dvou měsíců muselo celé muzeum se všemi svými sbírkami z budovy vystěhovat. Sbírkami byly opět zpřístupněny až v roce 1948, protože do té doby prostory sloužily ke skladování předmětů, které byly zkonfiskovány Němcům.⁷³

Již v 70. letech došlo k uzavření hlavní budovy muzea z důvodu špatného technického stavu, ale její rekonstrukce byla započata až v roce 1985. Ani to ovšem nebylo důvodem pro nečinnost zaměstnanců muzea, kteří i v těchto podmínkách pro veřejnost připravovali výstavy. Rekonstrukce byla dokončena v roce 1994 a muzeum mohlo být návštěvníkům zpřístupněno. 16. února 1996 se dočkala slavnostního otevření připravovaná třetí stálá expozice Historie Klatovska.⁷⁴

6.2 Současná podoba sbírky

Pravěká expozice je chronologicky uspořádána, žáci se nejprve seznámí s dobou kamennou, poté bronzovou, železnou a nakonec s dobou stěhování národů. Pro lepší orientaci jsou jednotlivé vitríny očíslovány, takže je téměř nemožné, aby děti něco při procházení přehlédly.

Během prohlídky, by si měli žáci nejprve prohlédnout a přečíst informace, které jsou na informačních panelech většinou po obvodu místnosti a až pak přistoupit k vitrínám s exponáty, které jsou rozmístěny po zbylém prostoru. Každé období, kterému je věnován panel s informacemi, obsahuje základní poznatky o konkrétní době, fotografie a nákresy předmětů. Přínosné jsou pro děti určité modely keramiky, které nechybí u žádného období a ukazují základní a typické typy keramiky jednotlivých dob.

Mezi exponáty je velké množství keramiky (misky, hrnce, zlomky) ze všech již

---

⁷³ Historie. *Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech* [online]. [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.klatovynet.cz/muzeumkt/historie.asp>

⁷⁴ Historie. *Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech* [online]. [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.klatovynet.cz/muzeumkt/historie.asp>

zmiňovaných období, jehlice, náramky, nože, šperky, korálky, spony aj. Nedostatečné je podle mého názoru označení předmětů v expozici. U některých je napsáno pouze místo nálezů s číslem mohyly, u některých najdeme pouze místo, kde byl předmět nalezen. Pro dětského návštěvníka by mělo být u každého napsáno, o jaký předmět se jedná.

Na expozicích muzea je bohužel vidět, že přes 20 let neprošlo výraznou proměnou a na děti může působit neatraktivně a zastarale.

7 MUZEUM A GALERIE SEVERNÍHO PLZEŇSKA V MARIÁNSKÉ TÝNICI

7.1 Historie muzea

Mariánská Týnice je jako poutní místo známá již od roku 1230. Obec tehdy připadla klášteru v Plasech. Největší rozkvět nastal ve druhé polovině 17. století ve znamení baroka. Evžen Tyttl, který byl opatem kláštera, si pozval architekta Jana Blažeje Santiiho – Aichela, který zde nechal postavit kostel Zvěstování Panny Marie.⁷⁵

Vznik muzea severního Plzeňska v Mariánské Týnici datujeme k 13. září 1952. V tomto roce začala rekonstrukce vnitřních prostor a do září byly nashromážděny a zaevidovány exponáty. V oblasti Kralovicka byly nalezeny po roce 1952 i zbylé artefakty a předměty.⁷⁶

Muzeum v Mariánské Týnici bylo zpočátku vlastivědného charakteru, ale později, když mělo pod svou správou muzea v Kožlanech a Manětíně, shromažďovali předměty i z dalších oblastí např. z Nýřanska.⁷⁷

V současné době má muzeum v Mariánské Týnici stálé expozice jako například Historie Mariánské Týnice a Mariánský kult, Historický vývoj severního Plzeňska, Národopisná expozice, která je nově otevřena od roku 2010, Kostel zvěstování Panny Marie, Patnáct let obnovy Mariánské Týnice, která je součástí vstupní expozice.⁷⁸

---

⁷⁵ PRV - Projekt rozvoje venkova [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.skrytepribehy.cz/prv/>

⁷⁶ NOVÁKOVÁ, Monika. *Významné místo severního Plzeňska, Mariánská Týnice a její historie: bakalářská práce*. Plzeň: Západočeská univerzita, Fakulta filozofická, 2014. 73 s, 4 s příl. Vedoucí diplomové práce Ivo Budil

⁷⁷ NOVÁKOVÁ, Monika. *Významné místo severního Plzeňska, Mariánská Týnice a její historie: bakalářská práce*. Plzeň: Západočeská univerzita, Fakulta filozofická, 2014. 73 s, 4 s příl. Vedoucí diplomové práce Ivo Budil

⁷⁸ Muzeum a galerie severního Plzeňska. *Muzeum a galerie severního Plzeňska* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.marianskatynice.cz/index.php?lang=czech&str=uvod>

7.2 Současná podoba sbírky

Pravěká expozice v Mariánské Týnici není nijak obsáhlá, ale pro získání základních informací, a aby si děti utvořily ucelenější pohled na pravěké dějiny hlavně v oblasti severního Plzeňska je postačující. Na umístění a vystavení předmětů v muzeu stačí dvě nevelké místnosti.

Nálezy a předměty jsou v expozici řazeny chronologicky a i malí návštěvníci se v ní snadno zorientují. U každého pravěkého období je uvedeno několik základních informací, velké množství černobílých nákresů, na kterých je ve většině případů vyobrazena keramika, její charakteristické tvary pro dané období a také její zdobení příznačné pro tu dobu a nechybí mapy s osídlením severního Plzeňska.

U každé části jsou vitríny s předměty, kterých je opravdu bohužel poskromnu. Žáci se ale i tak seznámí hlavně s keramikou, jejími tvary a zdobením, nádobami, štípanou industrií, sponami, šperky aj. Pro děti u předmětů chybí popis, o jaký předmět se jedná. Je zde napsáno například jen „*Předměty z výbav pohřbů ze střední doby bronzové z oblasti severního Plzeňska*“ nebo „*Bronzové předměty mohylové kultury střední doby bronzové v západních Čechách*“, a to je pro vytvoření představy o době a pro získání informací velmi málo.

8 MUZEUM DR. BOHUSLAVA HORÁKA V ROKYCANECH

8.1 Historie muzea

Rokycanské muzeum bylo rozhodnutím obecního zastupitelstva založeno v roce 1904, podnět k tomu vzešel od Dr. Bohuslava Horáka, který se později stal ředitelem gymnázia v Rokycanech. Oficiálním datem vzniku historie muzea je však 24. září 1905. V tento den bylo muzeum otevřeno pro veřejnost.⁷⁹

Do budovy, která slouží muzeu i v dnešní době, byly sbírky přesunuty v roce 1931. Budova bývalé dívčí školy byla zřejmě postavena na základech zaniklé církevní stavby. Budova byla postavena na základech kamenných hradeb v roce 1784, kdy město zachvátil požár. V roce 1844 bylo postaveno druhé patro.⁸⁰

Do roku 2014 zřizoval muzeum Plzeňský kraj, ale od následujícího roku spadá muzeum v Rokycanech pod Západočeské muzeum v Plzni.⁸¹

V současné době je muzeum v Rokycanech zaměřeno na více oborů. V paleontologické oblasti se zaměřuje na celou oblast Barrandienu. V dalších různých oborech se zaměřuje na oblasti Rokycanska, Plzeňska, Berounska nebo Brd a Křivoklátska.

V přízemí hlavní budovy se pořádají různé přednášky a výstavy. Stálým expozicím jsou určena další dvě patra budovy muzea. Mezi stálé expozice patří například Železářská výroba na Rokycansku, Bydlení na Rokycansku, Otisky času nebo Příroda pro budoucnost.

8.2 Současná podoba sbírky

Pravěká expozice v Rokycanském muzeu není nijak rozsáhlá, artefakty jsou umístěny ve čtyřech vitrínách. V části věnované době kamenné si žáci prohlédnou především štípané nástroje, střepy nádob keramiky (lineární a vypíchaná),

---

⁷⁹ Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech. *Západočeské muzeum v Plzni* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: <http://www.zcm.cz/node/1057/historie-muzea>

⁸⁰ Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech. *Západočeské muzeum v Plzni* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: <http://www.zcm.cz/node/1057/historie-muzea>

⁸¹ Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech. *Západočeské muzeum v Plzni* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: <http://www.zcm.cz/node/1057/historie-muzea>

pazourkové nástroje, zlomek mazanice, vrtané nástroje (sekerky a sekeromlaty). V další části se žáci dozví informace o době bronzové, kde na Rokycansku žili lidé v této době, prohlédne si nástroje, které člověk používal, jako například bronzové sekerky, jehlice, keramiku aj. Zajímavé jsou modely mohyl, kdy jedna patří k milavečské kultuře a byla nalezena v Ejpovicích, a druhá je žárová mohyla ze 7. – 6. století př. n. l. nalezená v Újezdě u Radnic. Z druhé jmenované mohyly pochází i nádoba z doby halštatské.

Poté, co si malý návštěvník prohlédne model mohyly a nádobu v ní nalezenou, přistupuje k vitríně s dobou železnou. Prohlédnou si různé artefakty z doby halštatské, například články bronzového řetízku, keramické nádoby, železné sekyrky, bronzovou etruskou konvici nebo přesleny. V této fázi je expozice možná trochu nepřehledná, protože vedle vitríny s dobou železnou se nachází již artefakty z 9. a 10. století n. l., takže návštěvník získá pocit, že z období pravěku je to již bohužel všechno, co uvidí. Když ale přeskočí tuto část, dostanou se k replice pokladu keltských duhovek v bronzovém vědru a k další vitríně s artefakty z doby laténské a doby římské. V těch se nachází okraj bronzového vědra, ve kterém byl objeven podmokelský poklad, zlomky skleněných nádob nebo duhovky z podmokelského pokladu.

U každého období nechybí plán nálezů a osídlení. Expozice je zajímavá, i když ne moc rozsáhlá. Žáci si jistě vytvoří přehled o osídlení Rokycanska v pravěku a způsobu života pravěkých lidí.

9 MUZEUM ŠUMAVY SUŠICE

9.1 Historie muzea

V roce 1879 se v prvním čísle časopisu „Posel ze Sušice“ objevil článek místního učitele Josefa Holíka, ve kterém uveřejnil myšlenku založení muzea v Sušici. V tomto časopise pak také v roce 1880 vyšla přímá výzva k založení. Muzeum se mělo zaměřovat na celou oblast Šumavy a Pošumaví, lidé na výzvu reagovali zasláním mnohých darů. Díky této skutečnosti městská rada uvolnila v prostorách budovy radnice jednu místnost a 1. dubna 1880 mohlo být založeno muzeum.⁸²

Předmětů ve sbírkách rychle přibývalo, muzeum dostalo k dispozici nové prostory a vše se nadějně rozvíjelo. Bohužel rozvoj muzea byl ohrožen, když Josef Holík onemocněl a v roce 1893 zemřel. Jeho nástupcem se stal Jan Taul, který byl povoláním také učitel. On sám se snažil ve zdařilé práci Josefa Holíka pokračovat, ale s představiteli města nenašel společnou cestu.⁸³

V době rozkvětu zakládání regionálních muzeí se i sušické muzeum účastnilo národopisné výstavy v Praze. „*Roku 1896 chtěla sušická městská rada pronajmout dosavadní muzejní místnosti bernímu úřadu a sbírky umístit do obecní šupárny, „žumpy pro tento účel nevhodné“. Jen díky ráznému protestu a finanční podpoře městské spořitelny k tomu nedošlo.*“⁸⁴

Jan Taul v roce 1904 rezignoval a na jeho místo nastoupil Vojtěch Maštovský. V následujících letech došlo ještě k dalším změnám ve vedení muzea a od roku 1912 vedl muzeum Kajetán Turek. Pod jeho vedením dochází k rozkvětu muzea, městská rada začala pravidelně přispívat muzeu. Kajetán Turek se pokoušel prosadit svou myšlenku, že by mělo být muzeum umístěno v samostatné budově. Pokusů a projektů bylo několik, ale bohužel žádný nevyšel a žádný se nezrealizoval. Muzejní

---

⁸² Historie muzea. *Muzeum Šumavy Sušice* [online]. 2011 [cit. 2016-06-15]. Dostupné z: http://muzeum.sumava.net/?page_id=191

⁸³ Historie muzea Šumavy. *Sušice brána Šumavy* [online]. [cit. 2016-06-15]. Dostupné z: <http://www.mestosusice.cz/susice/fr.asp?tab=icsusice&id=54>

⁸⁴ Historie muzea. *Muzeum Šumavy Sušice* [online]. 2011 [cit. 2016-06-15]. Dostupné z: http://muzeum.sumava.net/?page_id=191

sbírky se nadále rozrůstaly a potřebovaly další prostory, ale bylo jim přiděleno jen pár dalších místností v budově radnice.⁸⁵

Své vlastní budovy se muzeum dočkalo v roce 1934, kdy se přistoupilo již k deset let starému návrhu, že se muzejní sbírky přemístí do bývalé budovy děkanství. Činnost muzea byla negativně ovlivněna okupací. Další komplikace v provozu muzea nastaly, když v roce 1942 zemřel Kajetán Turek a vedením muzea se ujal jeho syn Luboš. V této době bylo muzeum pro veřejnost uzavřeno. Ani po skončení okupace se situace v muzeu nezlepšila. Nový impuls přišel až v roce 1951, kdy došlo k přebrání všech předmětů a ucelení sbírek, předměty, které do sbírky nepatřily, byly vyhozeny. O toto čištění muzea se postarali jeho pracovníci v čele s Rudolfem Kůsem a nápomocni jim byli také žáci sušického gymnázia. Ve stejném roce se začala připravovat nová instalace expozice, do které mohli první návštěvníci přijít 7. října 1956.⁸⁶

V rámci změny územních celků byla tři šumavská muzea v Kašperských Horách, Sušici a Železné Rudě sloučena do jednoho, které neslo název Muzeum Šumavy. V současné době je v muzeu nejobsáhlejší sbírka Historie sirkařské výroby dějiny sklářství na Šumavě.⁸⁷

9.2 Současná podoba sbírky

Pravěká expozice v šumavském muzeu není nijak rozsáhlá, na uložení artefaktů z nejstaršího období lidského vývoje stačí jedna místnost, ve které jsou uloženy i artefakty z doby slovanské a i z období středověku. Tomuto faktu nasvědčuje i to, že pro některé vývojové etapy chybí doklady o osídlení Šumavy a Pootaví.

V muzeu si žáci prohlédnou kamenné štípané nástroje z paleolitu, kosti zvířat z poslední doby ledové, keramiku, sekeromlaty, bronzové nástroje (sekera, hrot

---

⁸⁵ Historie muzea Šumavy. *Sušice brána Šumavy* [online]. [cit. 2016-06-15]. Dostupné z:

<http://www.mestosusice.cz/susice/fr.asp?tab=icsusice&id=54>

⁸⁶ Historie muzea. *Muzeum Šumavy Sušice* [online]. 2011 [cit. 2016-06-15]. Dostupné z:

http://muzeum.sumava.net/?page_id=191

⁸⁷ Historie muzea Šumavy. *Sušice brána Šumavy* [online]. [cit. 2016-06-15]. Dostupné z:

<http://www.mestosusice.cz/susice/fr.asp?tab=icsusice&id=54>

oštěpu) aj. Zajímavý je model paleolitické chaty ze Svatoboru, podle kterého si žáci představí způsob života pravěkých lidí.

Bohužel je sbírka natolik skromná, že pro návštěvu s žáky, kteří se mají dozvědět informace o způsobu života pravěkých lidí, je nedostačující.

10 Městské muzeum ve Stříbře

10.1 Historie muzea

Městské muzeum ve Stříbře se nachází na místě bývalého minoritského kláštera. Ve stejné budově se nachází také informační centrum a galerie. Jedná se o muzeum vlastivědného typu a zaměřuje se především na hornictví a geologii.⁸⁸

Vznik kláštera františkánů u kostela sv. Máří Magdalény datujeme do poloviny 13. století, přesněji kolem roku 1238. Kostel bez větších problémů přežil husitské války, dočkal se i několika přestaveb, ale za vlády Josefa II. byl klášter zrušen. V roce 1788 odkoupilo město celý komplex a přesunulo sem farnost a školu. V roce 1792 postihla kostel tragédie, když byl zapálen bleskem. Požár způsobil rozsáhlé škody.⁸⁹

Největší úpravy kostela byly provedeny po roce 1952, které byly hlavně pro potřeby školy. Muzeum se do klášterních prostor přesunulo v roce 1988, ale první expozice byla připravena až v roce 1991. Při archeologickém výzkumu, který proběhl po roce 1992, byly objeveny velice zajímavé prvky architektury. Objeveny byly kostrové hroby v několika vrstvách nad sebou. Další rekonstrukce probíhaly v několika etapách po roce 2000 a definitivně byla rekonstrukce ukončena v roce 2011.⁹⁰

10.2 Současná podoba sbírky

Pravěká expozice ve Stříbře je dle mého názoru velice podařená. Příjemně působí prostředí, ve kterém se expozice nachází, i když by si zasloužila možná více prostoru. Exponáty jsou chronologicky řazené. Z hlediska dětských návštěvníků se mi velice líbilo a velice oceňuji, že popisy jednotlivých artefaktů se nachází ve vitrínách přímo u nich samotných. Pro některé děti může být složité najít správný exponát podle čísla, které je uvedené u něj a popis na vitríně.

---

⁸⁸ Městské muzeum ve Stříbře [online]. 2016 [cit. 2016-06-15]. Dostupné z: <http://www.muzeum-stribro.cz/>

⁸⁹ Klášter minoritů/františkánů s kostelem sv. Maří Magdaleny. *Hrady* [online]. 2016 [cit. 2016-06-15]. Dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=21207

⁹⁰ Městské muzeum ve Stříbře. *Oficiální stránky - Městské muzeum ve Stříbře* [online]. 2016 [cit. 2016-06-15]. Dostupné z: <http://www.muzeum-stribro.cz/o-nas/>

Ze starší a střední doby kamenné jsou v muzeu k vidění převážně nástroje z pazourku, odštěpky, nože, drasadla nebo pěstní klíny. Společně s artefakty jsou ve vitrínách také obrázky, na kterých mohou žáci například pozorovat rozdíly mezi lebkou neandrtálce a dnešního člověka. Zajímavý obrázek je srovnání dvou koster, kde si děti zafixují změny v důsledku hominizace. Myslím, že pro žáky budou poutavé dvě lebky jeskynního medvěda. Jedna je zachovaná celá a u druhé chybí spodní čelist.

Z mladší doby kamenné, tedy neolitu, si žáci prohlédnou střepy z nádob, kamenné sekerky, vrtaný klín, zlomky broušené štípané industrie nebo plochý kamenný mlýn. Dozví se o osídlení oblasti v období neolitu. Pro srovnání osídlení v neolitu a eneolitu si žáci mohou prohlédnout mapu západních Čech s osídlením. V pozdní době kamenné se objevují artefakty, které řadíme ke kultuře chámské a kultuře šňůrové.

V další části expozice, která je věnovaná době bronzové, je vystavených nálezů podstatně větší počet, než z doby kamenné. Žáci si prohlédnou rekonstrukci žárového hrobu, u kterého najdou i vysvětlení, za jakého účelu a jak se v době bronzové pohřbívalo. Ve vitrínách s artefakty děti uvidí mnoho předmětů, například bronzové dýky, jehlice, bronzový prsten z Malovic, bronzový meč, náramky, oštěp nebo sekeru. Kromě samotných artefaktů je ve vitrínách umístěno velké množství obrazového materiálu. Díky němu si děti lépe představí, jak se používaly srpy, jak vypadal dlouhý dům, nebo si mohou prohlédnout nákres pravěké osady.

Když malý návštěvník přistoupí k části expozice, která nám představuje dobu železnou, narazí nejprve na vitrínu, kde si prohlédne keramické nádoby. Vedle keramiky a předmětů ze železa se stále objevují i předměty z bronzu, v této expozici to je například bronzový kruh z Ostrova. Z období, kdy na našem území žili Keltové, je v expozici nálezů poskromnu. Unikátní je zlomek maskovité spony z Kšic, velice u tohoto artefaktu oceňují, že pro návštěvníky, kteří nevědí, co je maskovitá spona, je společně se zlomkem ve vitríně i obrázek, na kterém jsou jiné spony například z Manětína. K vidění jsou také keltské mince, které mají vysokou výtvarnou úroveň.

Poslední část expozice tvoří doba germánská, ve které si děti prohlédnou úlomky keramiky, několik mincí, obrázek, jak vypadalo ošacení lidí v době římské i

s výbrojí a šperky. Zajímavým artefaktem je skleněná nádoba na vonné esence a masti.

11 Muzejní pedagogika

Muzejní pedagogika podporuje zobrazení, interpretaci a zprostředkování historického, kulturního, uměleckého, technického a přírodovědného obsahu sbírek v muzeích. Úkolem muzejní pedagogiky je vypracovat programy pro cílové skupiny a návštěvníky na výstavy a do muzeí. Řada muzeí se tím stává atraktivnější pro návštěvníky. Metody muzejní pedagogiky můžeme rozdělit na mediální, zaměstnanecké a zaměřené na konkrétní typ výstavy.⁹¹

Pod mediálním zprostředkováním rozumíme mimo jiné vytvoření informačních materiálů, odpovídajících textů v sálech, příspěvky do katalogů a didaktických materiálů (vyučování v muzeu, hledací hry aj.). Obsahuje také vypracování audioprůvodců, CD, filmů, počítačových stanovišť, plánky v braillově písmu a jiná média. Zaměstnanci mohou zprostředkovávat muzejní diskuse, scénické hry, diskusní fóra nebo přednášky.⁹²

Cíle muzejní pedagogiky se dají shrnout do hesla „*Co vidím, to si pamatuji.*“, myšlenka stará přes 400 formulovaná J. A. Komenským. Aby mohly být naplněny cíle muzejní pedagogiky je potřeba zmodernizovat výstavy a expozice. Rada pro muzea od paní doktorky Východské zní: „*Smeťte prach z letitých vitrín, vyjděte vstříc dětskému zájmu, tvořivosti a moderním edukačním metodám, ve svých „odvěkých“ historických budovách sestavte moderní expozice navozující zvědavost a představivost.*“⁹³

---

⁹¹ Grundsatzpapiere. *Bundesverband Museumpädagogik e.V.* [online]. [cit. 2016-06-19]. Dostupné z: <http://www.museumspaedagogik.org/wir-ueber-uns/grundsatz/positionspapier-2006.html>

⁹² Grundsatzpapiere. *Bundesverband Museumpädagogik e.V.* [online]. [cit. 2016-06-19]. Dostupné z: <http://www.museumspaedagogik.org/wir-ueber-uns/grundsatz/positionspapier-2006.html>

⁹³ VÝCHODSKÁ, Helena. *Dějepis hrou: metodické inspirace a didaktické hry*. Plzeň: Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, 2008. ISBN 978-80-7020-171-8.

12 ZÁVĚR

Pravěké osídlení západních Čech je téma, které nejde jakkoliv globalizovat. Na hodně místech byl vývoj zcela odlišný, někde doklady o osídlení chybí, přestože ze stejného období pro jinou lokalitu jich máme dostatek. Abych mohla zpracovat přehled pravěkého osídlení na zmiňovaném území, byla pro mě nejdůležitější publikace od Milana Metličky *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje a Dějiny západních Čech*.

Během zpracovávání informací o historii dílčích muzeí jsem měla problém se sháněním pramenů. Všechna muzea mají o sobě veškeré informace pouze na webových stránkách, ale publikace žádné nejsou. Při návštěvách muzeí jsem se ptala průvodců a pracovníků muzeí, zda nějaké obdobné materiály jejich muzeum vydalo, ale všude, kromě plzeňského muzea, kde se o zpracování veškerých informací postaral František Frýda, se mi dostala odpověď stejná, že bohužel ne.

Při procházení pravěkými expozicemi v muzeích jsem se bohužel nemohla ve většině případů zbavit dojmu, že jsem se přenesla v čase o dvacet let zpět. Expozice, která je nejkvalitněji a nejmoderněji zpracovaná, se nachází v Západočeském muzeu v Plzni. V muzeu mají žáci možnost vidět komplexní pohled na nejstarší dějiny našeho území. Kromě informačních tabulí je expozice doplněna o interaktivní prvky a exponáty, s nimiž si žáci mohou vyzkoušet denní činnosti pravěkého člověka, na základě čehož mohou lépe zhodnotit míru obtížnosti života v dané době. U průvodce jsou k dostání i krátké pracovní listy pro děti. Velmi podařenou expozicí je také expozice v Městském muzeu ve Stříbře. Není sice tak moderní jako expozice v Plzni, ale i přesto je velice pěkná.

Na druhé straně například expozice v Klatovech je velmi zastaralá a zasloužila by modernizaci. Kromě toho se mi při jejím procházení stalo, že jsem se cítila zmateně, protože na sebe nenavazovaly vitríny s exponáty tak, jak by měly. Již při vstupu do muzea v Rokycanech jsem byla upozorněna paní průvodkyní, že nápisy, které jsou uvedené u jednotlivých artefaktů, obsahují gramatické chyby, což může mít negativní dopad na žáky, kteří si často fixují učivo vizualizací a není to ani esteticky vhodné. Tento nedostatek je v muzeu dlouhodobým a domnívám se, že instituce takového charakteru by měly být ostatním příkladem.

Jako mírné úskalí vnímám, že v muzeích v Sušici, v Rokycanech a v Mariánské Týnici není velké množství dochovaných artefaktů z pravěkého období. Přesto si myslím, že pro ucelený pohled na život v pravěku je to dostačující v případě, že je vhodně zvolen kvalitní pracovní list, doplňující málo rozsáhlou expozici.

Vzhledem k faktu, že již učím na základní škole, se mi potvrdila má domněnka zmiňovaná v úvodu, že vyučování mimo prostory školy je naprosto minimální. Když vyučující jedou s dětmi do muzeí, berou to pouze jako „exkurzi“, nikoliv jako možnou formu výuky.

Jak uvádí paní doktorka Východská ve své publikaci *Dějepis hrou*, jde bezesporu všem muzejníkům a učitelům o to „popularizovat skvělý vědní obor historie a školní předmět dějepis, probudit dětský zájem o něj, a v neposlední řadě naplnit moderní myšlenku - přiblížit školní dějepis potřebám dnešního běžného života“, k čemuž doufám vedla i má diplomová práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura:

Archeologie západních Čech. V Plzni: Západočeské muzeum, 2010-. ISBN 1804-2953.

BUCHVALDEK, M. a kol.: *Dějiny pravěké Evropy.* Praha: SPN, 1985.

Dějiny západních Čech. Plzeň: Ševčík, 2004. ISBN 80-729-1108-2.

Dějepis XX. - Muzeum a škola. Plzeň: Pedagogické centrum, 2004. ISBN 80-7020-120-7.

FRÝDA, František (ed.). *Západočeské muzeum v Plzni 1878 - 2008.* Plzeň: Euroverlag Plzeň, 2008. ISBN 978-80-7247-61-7.

JÍLEK, Tomáš. *Kapitoly z historie západních Čech: od pravěku do současnosti.* V Plzni: Západočeská univerzita, Ústav celoživotního vzdělávání, 2010. ISBN 978-80-7043-910-4

JOHN, Jan. *Výšinné lokality středního eneolitu v západních Čechách: The middle eneolithic hill-top sites in West Bohemia.* Plzeň: Katedra archeologie Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni, 2010. Opomíjená archeologie. ISBN 978-80-7043-956-2.

KUNA, Martin a Jaroslav BRŮŽEK. *Archeologie pravěkých Čech.* Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-86124-75-9.

METLIČKA, Milan. *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje: archeologie od počátku do 10. století: průvodce stálou expozicí v Západočeském muzeu v Plzni.* Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014. ISBN 978-80-7247-110-2.

NOVÁKOVÁ, Monika. *Významné místo severního Plzeňska, Mariánská Týnice a její historie: bakalářská práce.* Plzeň: Západočeská univerzita, Fakulta filozofická, 2014. 73 s, 4 s příl. Vedoucí diplomové práce Ivo Budil

PLEINER, Radomír a Alena RYBOVÁ. *Pravěké dějiny Čech.* Praha: Academia, 1978.

PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. 2. dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2159-4.

SKLENÁŘ, Karel. *Společnost Národního muzea v dějinách i v současnosti*. Praha: Společnost Národního muzea, 2007. ISBN 978-80-86078-74-8.

VÝCHODSKÁ, Helena. *Dějepis hrou: metodické inspirace a didaktické hry*. Plzeň: Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, 2008. ISBN 978-80-7020-171-8.

Elektronické zdroje:

Domažlice - Muzeum Chodska. *Chodsko.net* [online]. Domažlice, c2014-2016
Dostupné z: http://www.chodsko.net/co-videt/bod-zajmu/366_7

Grundsatzpapiere. *Bundesverband Museumpädagogik e.V.* [online]. Dostupné z: <http://www.museumspaedagogik.org/wir-ueber-uns/grundsatz/positionspapier-2006.html>

Historie muzea. *Muzeum Chodska v Domažlicích* [online]. Domažlice. Dostupné z: <http://www.muzeum-chodska.com/muzeum-chodska/historie-muzea/>

Historie muzea. *Muzeum Šumavy Sušice* [online]. 2011 Dostupné z: http://muzeum.sumava.net/?page_id=191

Historie muzea Šumavy. *Sušice brána Šumavy* [online]. Dostupné z: <http://www.mestosusice.cz/susice/fr.asp?tab=icsusice&id=54>

Historie. *Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech* [online]. Dostupné z: <http://www.klatovynet.cz/muzeumkt/historie.asp>

Klášter minoritů/františkánů s kostelem sv. Maří Magdaleny. *Hrady* [online]. 2016.
Dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=21207

Městské muzeum ve Stříbře [online]. 2016. Dostupné z: <http://www.muzeum-strebro.cz/>

Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech. *Západočeské muzeum v Plzni* [online]. Dostupné z: <http://www.zcm.cz/node/1057/historie-muzea>

Muzeum a galerie severního Plzeňska. *Muzeum a galerie severního Plzeňska* [online]. Dostupné z: <http://www.marianskatynice.cz/index.php?lang=czech&str=uvod>

Nové expozice muzea odhalují minulost [online]. Dostupné z: <http://www.plzen.eu/turista/uzitecne-informace/aktuality/nove-expozice-muzea-odhaluji-minulost.aspx>

PRV - Projekt rozvoje venkova [online]. Dostupné z: <http://www.skrytepribehы.cz/prv/>

Význam a historie Národního muzea. *Národní muzeum* [online]. Dostupné z: <http://www.nm.cz/Historie-NM/Instituce/>

Západočeské muzeum Plzeň [online]. Dostupné z: <http://www.zcm.cz/expozice/pohledy-do-minulosti-plzenskeho-kraje-expozice-archeologie>

Západočeské muzeum v Plzni: Historie muzea [online]. 2013. Dostupné z: <http://zcm.cz/profil-muzea/historie-muzea>

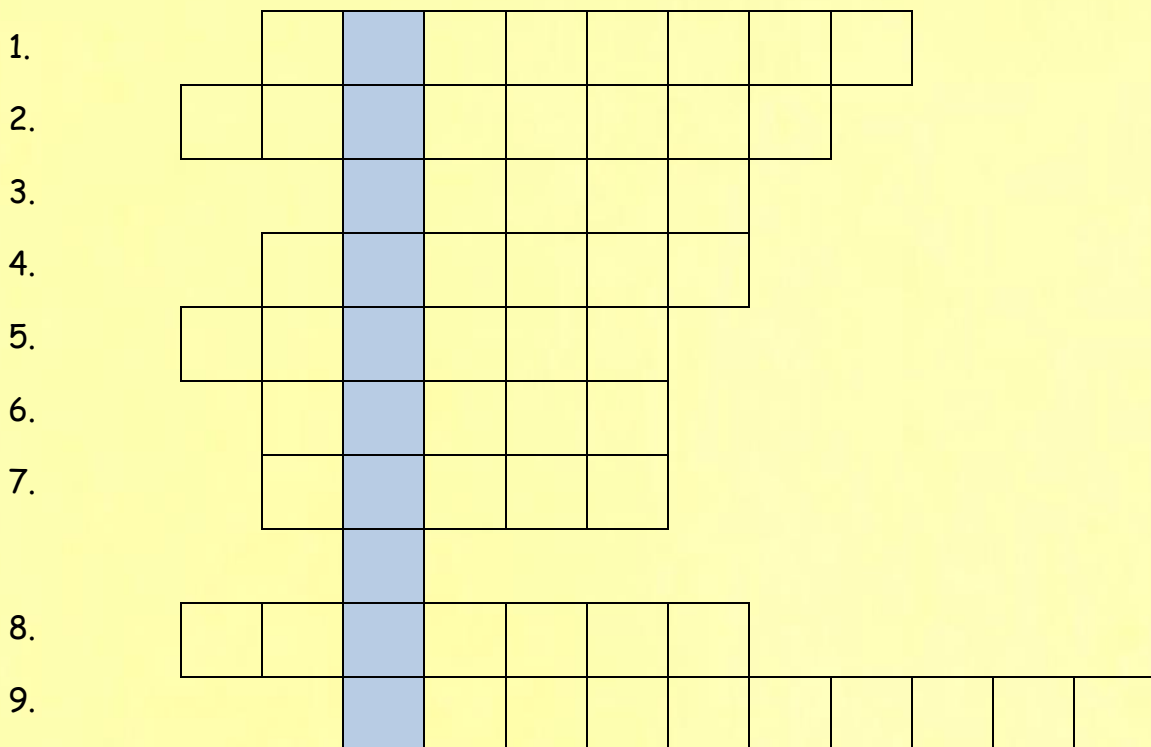
PŘÍLOHY

Seznam příloh

1. Pracovní list – Západočeské muzeum Plzeň
2. Pracovní list – Západočeské muzeum Plzeň
3. Pracovní list – Západočeské muzeum Plzeň
4. Pracovní list – Západočeské muzeum Plzeň
5. Pracovní list – Muzeum Chodska v Domažlicích
6. Pracovní list – Muzeum Chodska v Domažlicích
7. Pracovní list – Muzeum v Klatovech
8. Pracovní list – Muzeum v Klatovech
9. Pracovní list – Mariánská Týnice
10. Pracovní list – Mariánská Týnice
11. Pracovní list – Muzeum v Rokycanech
12. Pracovní list – Muzeum v Rokycanech
13. Pracovní list – Muzeum Šumavy Sušice
14. Pracovní list – Muzeum Stříbro
15. Pracovní list – Muzeum Stříbro

Pracovní list - Západočeské muzeum v Plzni

1) Abys mohl vyřešit druhý úkol, potřebuješ znát následující tajenku.

1. Starší doba kamenná.
2. Artefakt, který se vyrábí z hlíny, lidé ji používali na pití, na jídlo a na spoustu dalších činností. O co se jedná?
3. Část těla, kterou má slon, ale i mamut.
4. Kov, podle něhož je pojmenovaná doba, ve které na našem území žili Keltové.
5. Mladší doba kamenná.
6. Město, ve kterém se právě nacházíš.
7. Místo na Plzeňsku, kde byla nalezena neolitická venuše.
8. Sídliště z mladší doby kamenné na Plzeňsku.
9. Pokus cizím slovem.

2) Přečti si slovo, které si vyluštil a najdi si v muzeu 5 informací o této vědě a o jejím obsahu.

- .....
- .....

- .....
- .....
- .....

3) Najdi si v muzeu následující předměty a napiš, o jaký předmět se jedná a z jaké doby pochází.

.....
 .....

.....
 .....

4) Pusť si film o výrobě nástrojů a svými vlastními slovy v pár větách popiš, jak vše probíhalo.

.....
 .....

5) Najdi v muzeu artefakty, které jsou na fotkách, zjisti, k čemu se používali a zkus vymyslet jejich další využití. Buď kreativní!

.....
 .....

.....
 .....

Pracovní list - Západočeské muzeum v Plzni

1) V osmisměrce se ti schovalo několik slov, najdi je a vypiš si je pod osmisměrku. Poté, až budeš procházet muzeem, dávej pozor a zkus ke každé z těch věcí, napsat nějakou zajímavost.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....
11. ....

2) Prohlédni si hrob germánského bojovníka a vypiš alespoň 5 artefaktů, které jsou uloženy v hrobu společně s ním.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

3) Najdi si v muzeu následující předměty a napiš, o jaký předmět se jedná a z jaké doby pochází.

.....

.....

.....

.....

4) Zahraj si na oděvního návrháře. Představ si, že žiješ v době bronzové a zkus navrhnout ošacení buď pro muže, nebo ženu, to je na tobě.

5) Doplň k daným písmenům slova, která se vztahují k období pravěku.

B -	O -
K -	N -
R -	T -

Pracovní list - Západočeské muzeum v Plzni

1) Oprav následující tvrzení:

- V období pravěku lidé tvořili plastické ženské sošky, jedna taková soška byla nalezena i v okolí Plzně a nazývá se „Vochovská větruše“.
- Poklad, který byl nalezený v Plzni-Jíkalce, obsahoval meč a štít a pochází z doby železné.
- Archeolog je člověk, který zkoumá fosílie pravěkých živočichů a dinosaurů.

2) Prohlédni si obrázky a škrtni ty, které nepatří do doby kamenné. Ke každému si udělej krátkou poznámku.

.....
.....

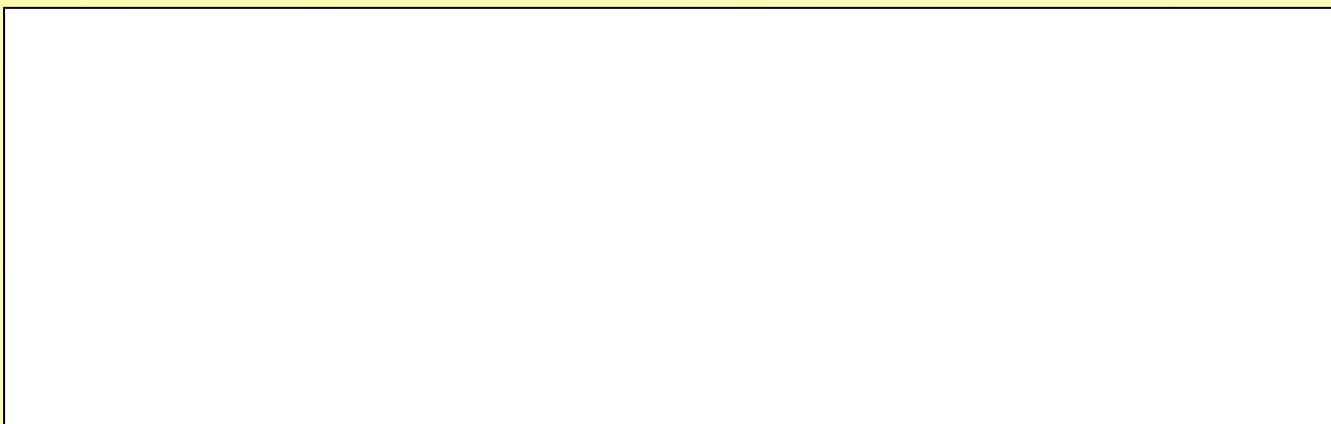
.....
.....

.....
.....

.....
.....

3) Žil si v době germánské a byl jsi bojovníkem. Bohužel už jsi zemřel, nakresli, co všechno máš u sebe v hrobě.

4) Při procházení muzeem dávej dobrý pozor a zapiš 8 informací, o kterýchsi myslíš, že jsou zajímavé a překvapivé pro ostatní.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

5) Najdi v muzeu následující artefakty a napiš, o který předmět se jedná a z jaké doby pochází.

.....
.....

.....
.....

Pracovní list - Západočeské muzeum v Plzni

- 1) Vymysli křížovku pro ostatní spolužáky. Otázky v křížovce se musí týkat pravěku.

J
Í
K
A
L
K
A

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

- 2) Napiš alespoň 4 pomůcky, které ke své práci potřebuje archeolog.

- .....
- .....
- .....
- .....

3) Přiřaď správně.

DOBA KAMENNÁ

DOBA BRONZOVÁ

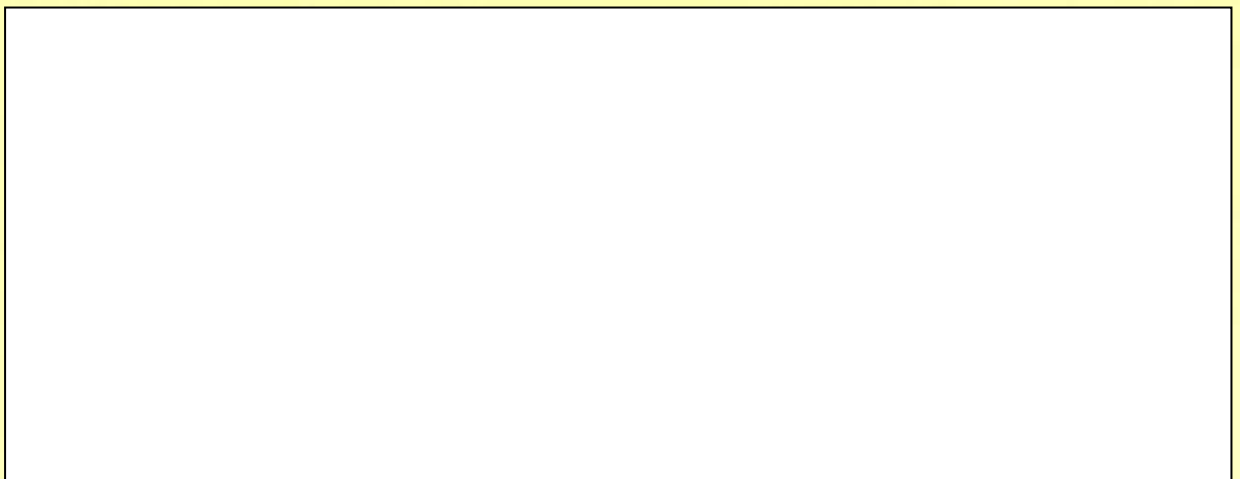
DOBA ŽELEZNÁ

4) Urči, zda jsou uvedená tvrzení pravdivá.

Experimentální archeologie je obor, který se na základě pokusů snaží rekonstruovat život v dávnověku.	ANO-NE
Doba laténská je pojmenovaná podle hory ve Švýcarsku, kde bylo objeveno velké množství železných nástrojů.	ANO-NE
Poklad z Plzně-Jíkalky je bronzový meč a štít.	ANO-NE
V dlouhých domech bydlely celé rodiny, muži se stěhovali ke svým ženám do domu.	ANO-NE
V hrobech germánských bojovníků byla velmi chudá výbava.	ANO-NE

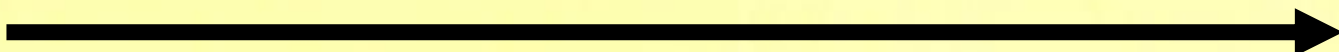
5) Nakresli 3 kamenné nástroje, které si myslíš, že bys využíval nejčastěji, kdyby si žil v době kamenné.

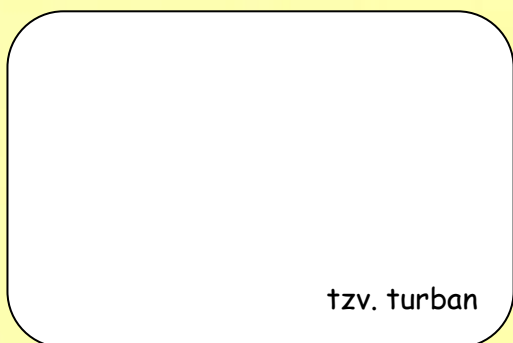
Pracovní list - Muzeum Chodska v Domažlicích

1) Na časovou přímku zanes správné letopočty. Od kdy do kdy datujeme:

- doba kamenná
- doba železná
- doba bronzová
- doba římská

2) Najdi v muzeu následující předměty a nakresli, jak vypadají.

3) Urči, zda jsou uvedená tvrzení pravdivá.

V období paleolitu začali lidé pěstovat na svých polích.	ANO-NE
Milavečský vozík byl vyhotoven z železa.	ANO-NE
Bronz je slitinou mědi a cínu.	ANO-NE
Keramika, která je zdobena drobnými vpichy, patří ke kultuře lidu s vypíchanou keramikou.	ANO-NE

4) Napiš 4 nástroje, které byly díky objevení zpracování železa kvalitnější než třeba z kamene nebo z bronzu.

- .....
- .....
- .....
- .....

5) Najdi slova v osmisměrce a ke každému si napiš poznámku.

1. ....
.....
2. ....
.....
3. ....
.....
4. ....
.....
5. ....
.....
6. ....
.....
7. ....
.....
8. ....
.....

6) Najdi v muzeu následující artefakty a napiš, ke které době patří.

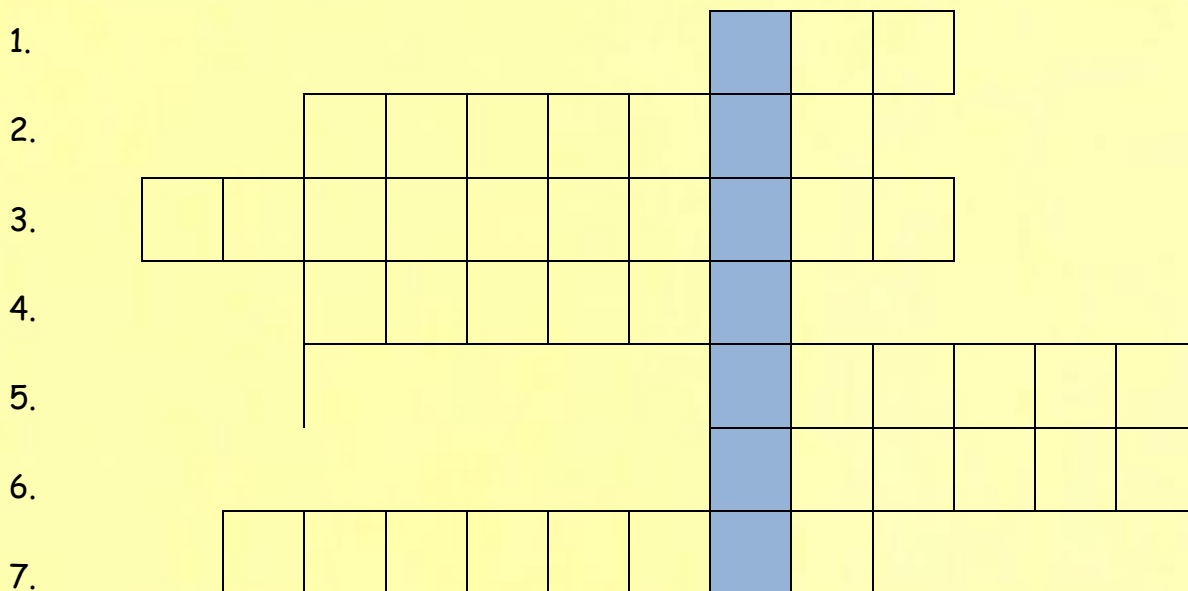
.....
.....

.....
.....

Pracovní list – Muzeum Chodska v Domažlicích

1) Vylušti křížovku.

1. Bronz je slitinou dvou kovů, jedním je cín a druhým je .....
2. Nejmladší (pozdní) doba kamenná.
3. Jeden z nástrojů, který člověk používal v době kamenné.
4. Uměle navršený násep z kamení nebo hlíny nad hrobem.
5. Jednou z činností při práci archeologa je archeologický .....
6. Území, kde žili Keltové v době železné.
7. Surovina pro výrobu nástrojů v době kamenné.

2) O místě, které ti vyšlo v tajence, si vyhledej co nejvíc informací.

.....

.....

.....

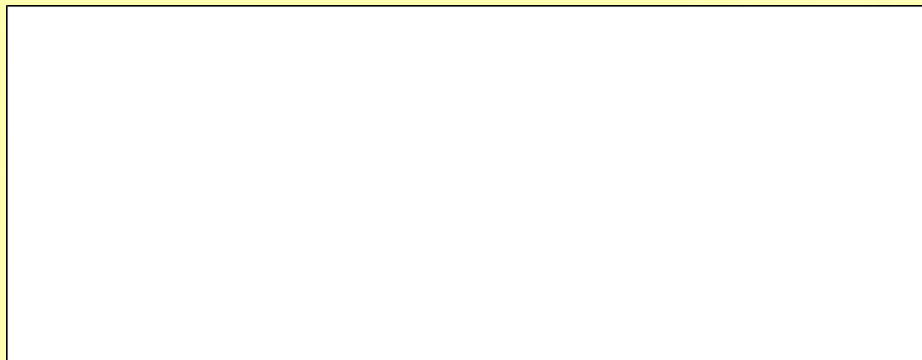
.....

.....

.....

.....

3) Najdi si v muzeu keramiku, která patří do doby bronzové, jednu nádobu si vyber a nakresli ji.

4) Doplň chybějící části textu.

Pro období paleolitu a mezolitu jsou na Domažlicku pouze ..... doklady. Bronz je slitinou ..... a ..... . Během doby halštatské je v Čechách rozšířená hlavně ..... kultura.

5) Najdi v muzeu následující artefakty a vymysli, k čemu mohly sloužit.

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

Pracovní list - Muzeum Klatovy

- 1) Prohlédni si v expozici keramické nádoby kultury s vypíchanou keramikou. Zapoj svoji kreativitu a vymysli svůj vzor, podle kterého by všichni poznali, že si nádobu vyráběl a zdobil ty.

- 2) Prohlédni si rekonstrukci chaty ze Sušice. Kdyby si mohl pomoci pravěkému člověku a mohl mu z dnešní doby poslat jednu věc, pomocí které by si mohl vylepšit obydlí, jaká by to byla?

.....

.....

.....

.....

- 3) Vylušti přesmyčky. Slova, která ti vyjdou, jsou názvy artefaktů v muzeu. Artefakt si najdi a napiš, do jakého období patří.

ČINVITÝTYKO MEKRANÁ - .....

CEPUKLI - .....

LOUDID - .....

NASPO - .....

KESERKA - .....

4) Vymysli pro spolužáky křížovku, která bude obsahovat otázky z období pravěku.

K
L
A
T
O
V
Y

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

5) Správně přiřad'.

1. V tomto období se na českém území objevuje kultura milavečská.	A. doba kamenná
1. Lidé začínají pěstovat, především obilí a chovají zvířata.	B. doba železná
2. Velký hospodářský a kulturní rozmach. Objevení nového kovu.	C. doba germánská
3. Celé období bylo poznamenáno vojenskými a kulturními střety s římskou říší.	D. doba bronzová

1. ....   2. ....   3. ....   4. ....

Pracovní list - Muzeum Klatovy

1) Najdi si v muzeu následující předměty a u každého z nich napiš, k čemu se mohl používat.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

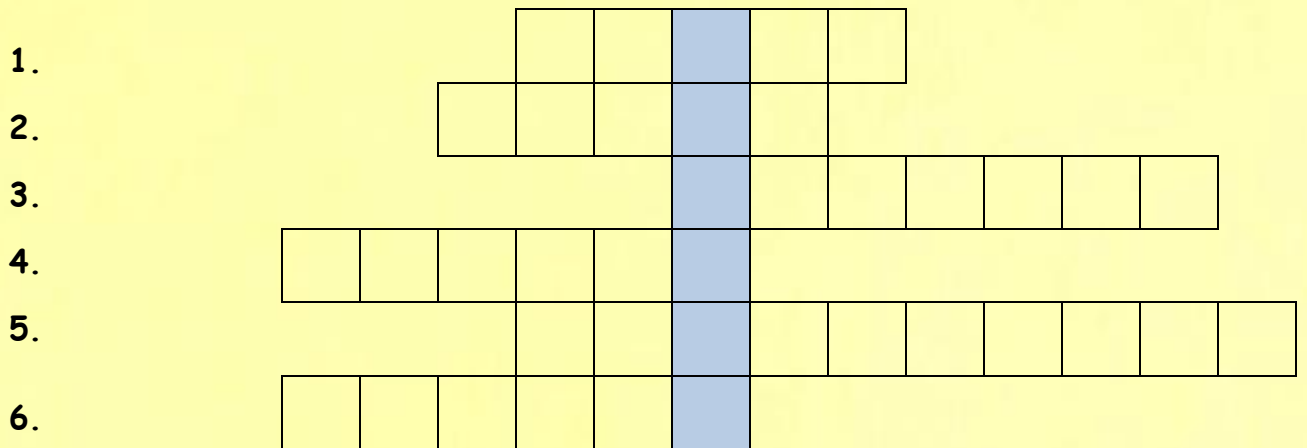
.....

.....

2) Doplň chybějící části textu.

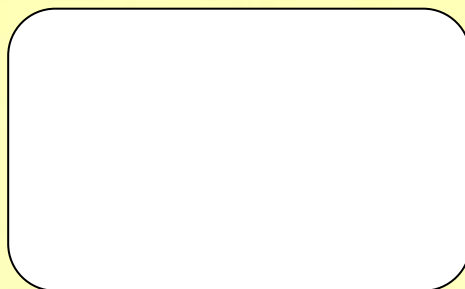
V období neolitu došlo k velkým změnám. Obyvatelstvo se začalo zabývat ..... a ..... . Obyvatelé měli díky zemědělství stálý zdroj potravy. Potraviny museli někde uchovávat, proto začali vyrábět ..... . Ve střední době bronzové západní Čechy nebyly ..... . V mladší době bronzové se z českofalcké mohylové kultury vyvinula kultura ..... . Území Čech v letech 0 - 400 n.l. obsadily germánské kmeny, které zčásti vytlačily a zčásti pohltily původní ..... obyvatelstvo.

3) Vylušti křížovku.

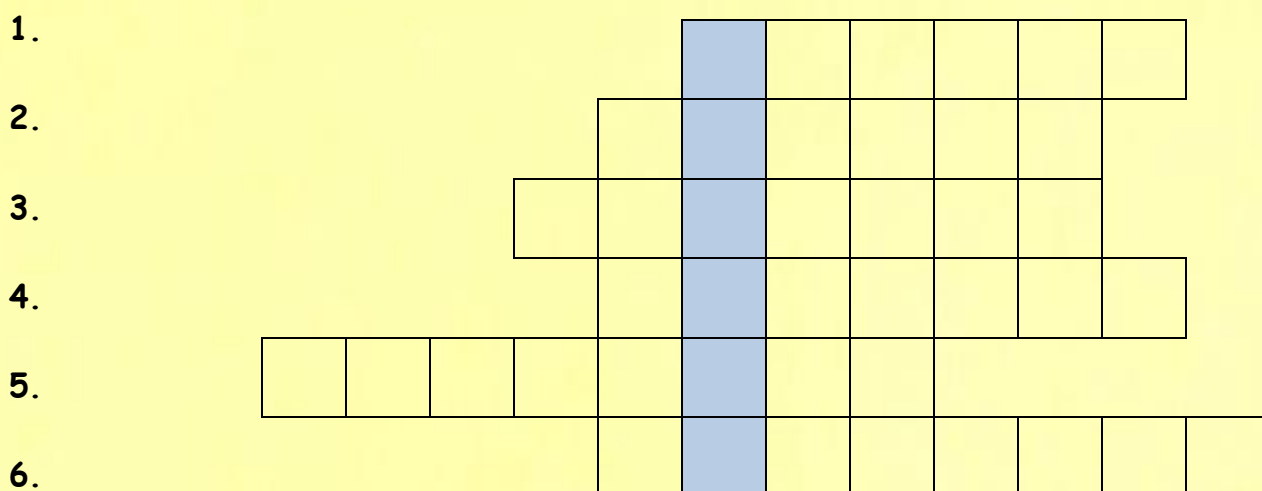
1. Surovina, kterou jako první člověk přizpůsobil svým potřebám.
2. Hromadný nález.
3. Starší doba železná.
4. Z bronzu se nejdříve vyráběly zbraně a .....
5. Kultura mladší doby bronzové pojmenovaná podle obce u Domažlic.
6. Nástroj z doby kamenné.

4) Podle tajenky si vyber 3 artefakty, které s vyluštěným pojmem souvisí (jsou v ní uloženy) a nakresli je.

Pracovní list - Mariánská Týnice

1) Vylušti křížovku.

1. Předměty, které jsou uloženy společně s mrtvým v hrobě. Říká se jim hrobová .....
2. Kov, který lidé začali používat v 8. století př. n. l.. Je tvrdší a odolnější než bronz.
3. Město severozápadně od Plzně, kde byla nalezená maskovitá spona.
4. Keltské mince.
5. Opevněná lokalita s výšinným opevněním. Předchůdce středověkých hradů.
6. První řemeslná výroba člověka. Výrobky z hlíny.

2) Najdi si v muzeu venuši, napiš, odkud pochází, a zkus zjistit, jak je stará. Venuši nakresli.

.....

.....

3) Urči, zda jsou uvedená tvrzení pravdivá.

První zemědělci přicházejí v 6. až 4. tisíciletí př. n. l. do Plzeňské kotliny.	ANO-NE
Chamská kultura nezanechala žádné stopy na českém území.	ANO-NE
Pohřebiště lidu s mohylovou kulturou byla nalezena hlavně v Dýšině, Malesicích, Pňovanech a Vochově.	ANO-NE
V době bronzové jsou budována nejen sídliště, ale i hradiště na kopcích, chráněná polohou a valy.	ANO-NE
Nejznámější archeolog, který prozkoumal mohylová pohřebiště v západních Čechách, se jmenoval F.X. Fronk.	ANO-NE

4) K následujícím písmenům doplň slova, která se týkají pravěku.

V -	D -
P -	B -
E -	H -
T -	Z -
L -	O -

5) Najdi v muzeu následující artefakty a napiš, do které doby patří.

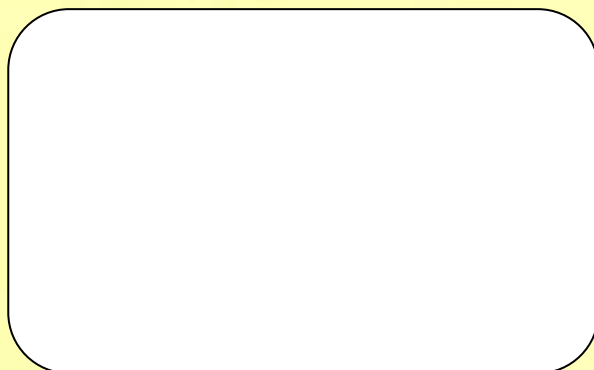
.....
 .....

.....
 .....

Pracovní list – Mariánská Týnice

- 1) Prohlédni si zlomky keramiky lidu s vypíchanou kulturou a nakresli, jak by vypadala jedna celá nádoba.

- 2) Doplň chybějící části textu.

Nejstarší doklady přítomnosti člověka na území severního Plzeňska pocházejí z Kyšic, kde byly nalezeny kamenné .....

V neolitu se vedle štípaných nástrojů vyráběly i kamenné nástroje ..... a ..... V době bronzové do Čech proniká lid s ..... kulturou. V pozdní době bronzové se ve výbavě hrobů objevují i předměty ze ..... Mohyly z doby železné zkoumal archeolog .....

- 3) Najdi v expozici následující artefakty, napiš jejich název a správně je zařaď do období.

.....
.....

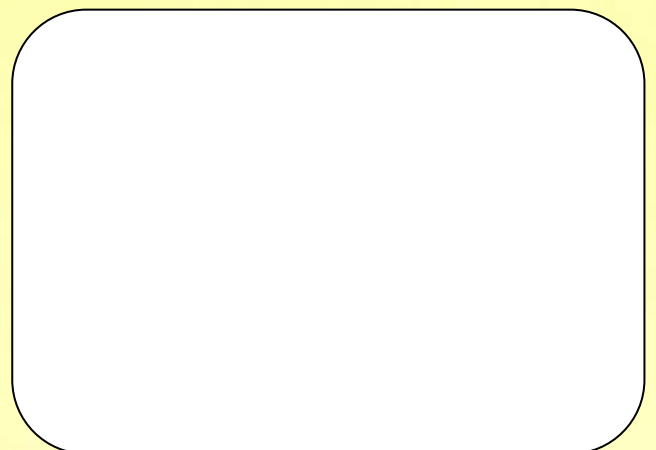

.....
.....

4) Najdi v osmisměrce místa nálezů artefaktů, tři si vyber a nakresli, co se na těchto místech našlo.

P	D	Ý	Š	I	N	A	B	Z	B
Y	K	T	U	T	B	B	G	E	Z
J	S	R	T	V	K	F	K	J	X
M	P	A	A	N	O	W	B	B	H
A	E	Q	L	L	Z	H	M	J	B
N	C	T	L	P	O	H	C	D	K
Ě	I	R	N	O	L	V	Y	O	H
T	N	S	W	J	U	F	I	A	V
Í	Y	P	X	J	P	K	B	C	L
N	N	K	A	K	Y	Š	I	C	E

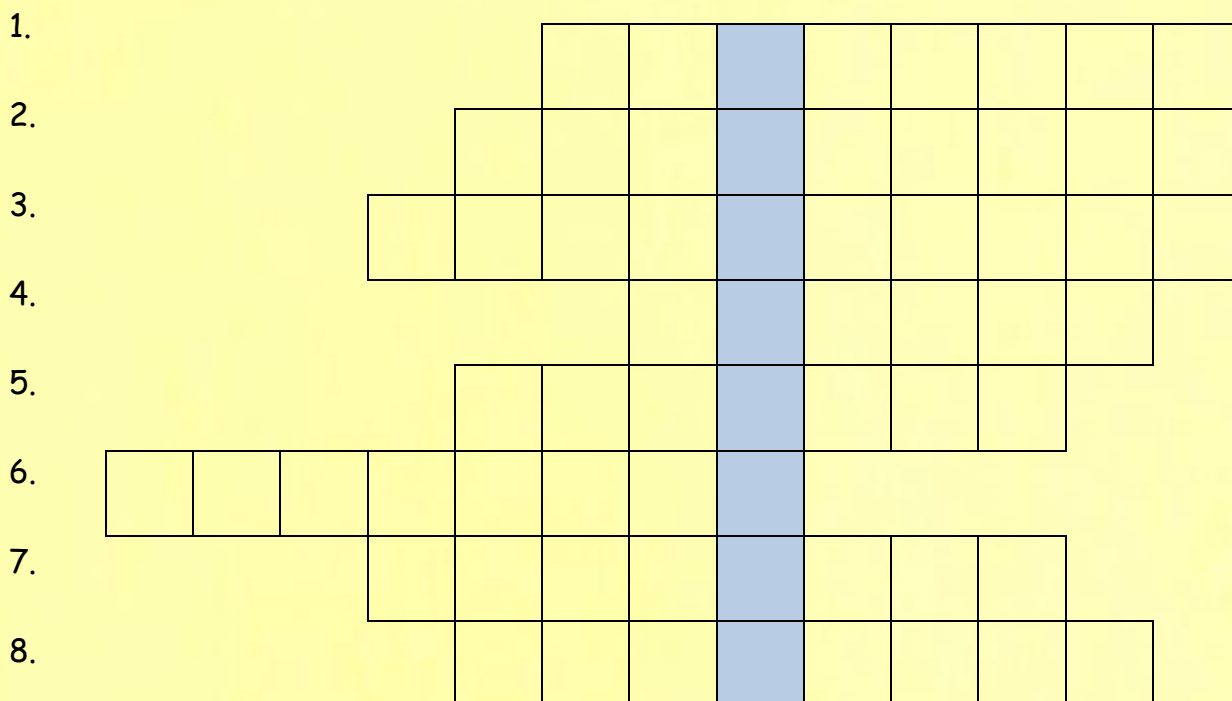
1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....

Pracovní list - Muzeum Rokycany

1) Vylušti křížovku a o místě, které ti vyjde v tajence, zjisti 3 informace.

1. Místo, odkud pochází model mohyly milavečské kultury.
2. Řeka, která vzniká soutokem Mže a Radbuzy.
3. Keltské hradiště (oppidum) u Berouna.
4. Druh nádoby, obvykle se dvěma uchy a úzkým hrdlem.
5. Keltské mince.
6. Surovina pro výrobu štípaných nástrojů.
7. Sloužily jako závaží při spřádání vláken.
8. Město, ve kterém se nacházíš.

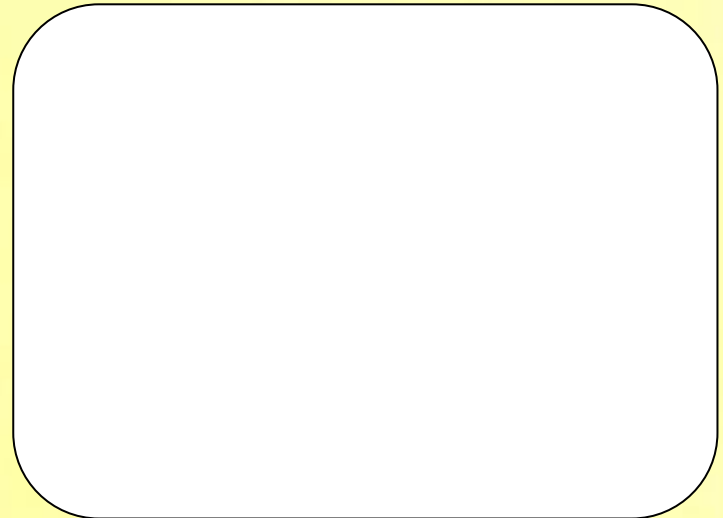
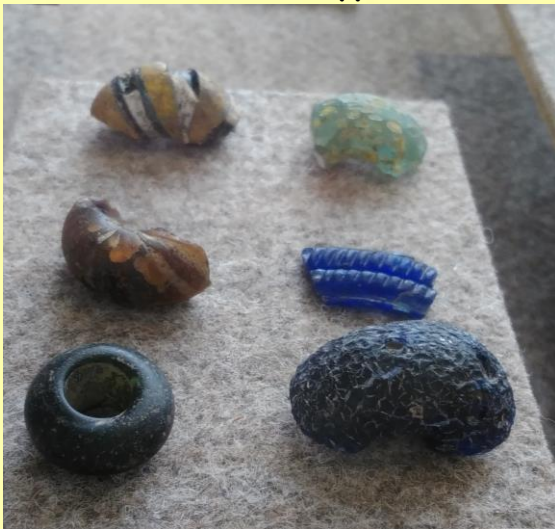
Tajenka: .....

- .....
- .....
- .....

2) Urči, zda jsou uvedená tvrzení správná.

Sídliště na skále Křemenáči u Stupna obýval lid tzv. chámské kultury.	ANO-NE
V období paleolitu bylo osídlení na Rokycansku velice četné.	ANO-NE
V době bronzové se stal pohřeb žehem velice rozšířeným.	ANO-NE
Podmokelský poklad byl objeven v roce 1771.	ANO-NE

3) Najdi si v muzeu zlomky skleněných nádob a nakresli, jak taková nádoba mohla vypadat.

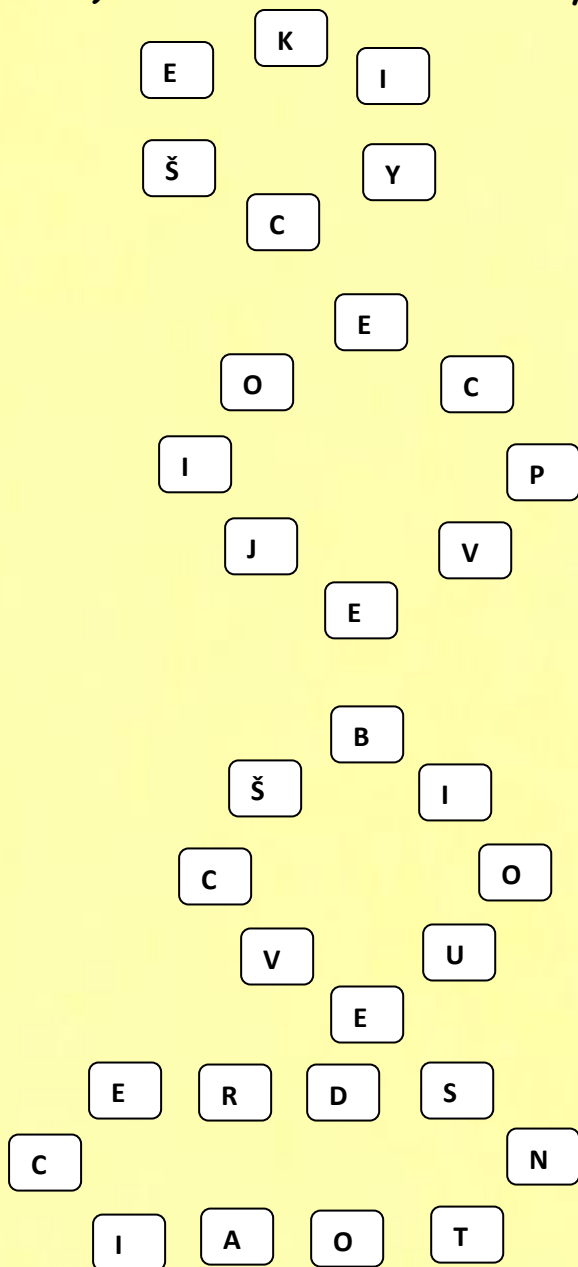

4) Najdi v expozici 5 libovolných artefaktů a napiš, co o nich víš.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Pracovní list - Muzeum Rokycany

1) Rozlušti místa nálezů a nálezy nakresli.

2) Doplň chybějící text.

Ve starší době kamenné neboli ..... bylo osídlení řídké. V ..... př. n. l. přicházejí na Rokycansko první zemědělci. V době ..... lidé pohřbívali své mrtvé pod ..... z kamene a hlíny. V době laténské ..... zakládají oppida, jedno z nich - .....

3) Najdi v expozici následující artefakt a napiš o něm 3 informace.

.....

.....

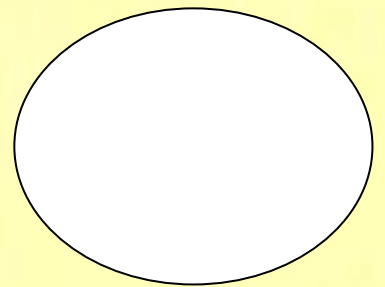
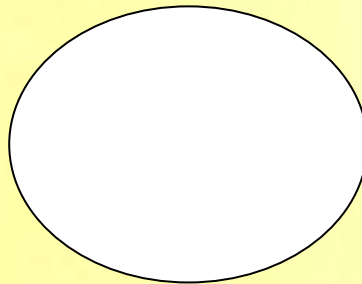
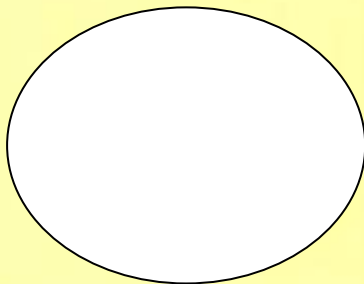
.....

.....

.....

.....

Podívej se, jak vypadají duhovky, a nakresli, jak by vypadaly, kdyby si je vyráběl ty.

4) Najdi následující artefakty a správně je zařad' do období.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

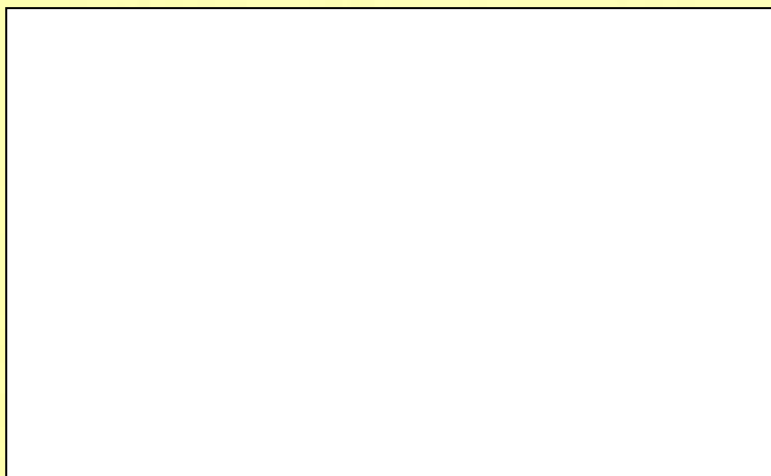

.....

.....

Pracovní list - Muzeum Šumavy Sušice

1) Prohlédni si paleolitickou chatu a nakresli, jak mohla vypadat uvnitř.

2) Doplň chybějící části textu.

V poslední době ledové (.....) byly vrcholky Šumavy pokryté malými ledovci. Období neolitu datujeme ..... V mladší době bronzové, kdy do jižních Čech pronikla ..... kultura ....., se objevují nálezy bronzových předmětů v ....., ..., ... V době železné ..... jsou budována opevněná hradiště - ....., ...

3) Najdi v expozici následující exponáty a správně k nim přiřad' období.

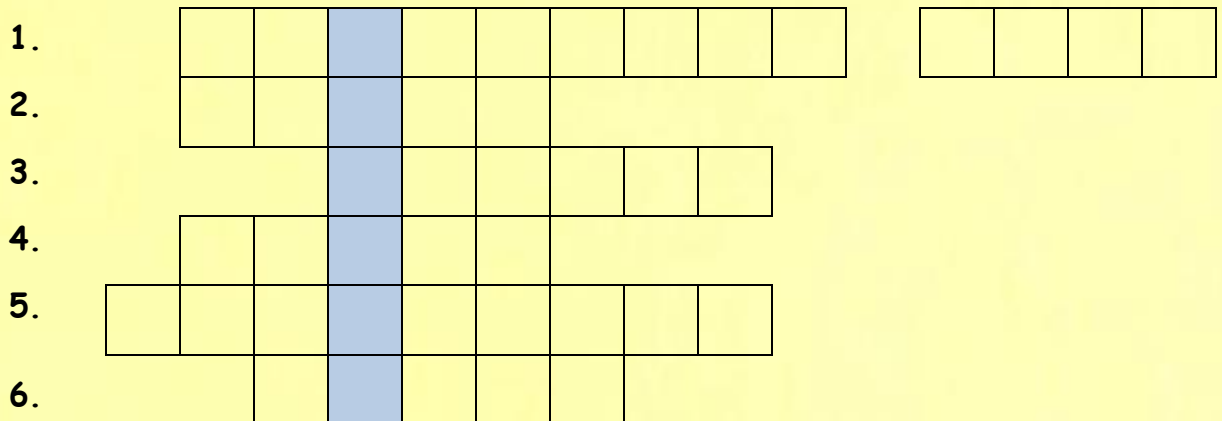

.....
.....

.....
.....

4) Vylušti křížovku.

1. Město v okrese Klatovy, kde jsou dochované doly po těžbě zlata.
2. Označení části přírody týkající se živočichů.
3. Uměle vytvořený násep z hlíny nebo kamení nad hroby.
4. Kov, který se rýžoval v Otavě.
5. Kultura, která byla rozšířena v okolí Sušice v době bronzové.
6. Zvíře charakteristické pro dobu ledovou.

Tajenka: .....

Napiš co nejvíce informací o slově, které ti vyšlo v tajence.

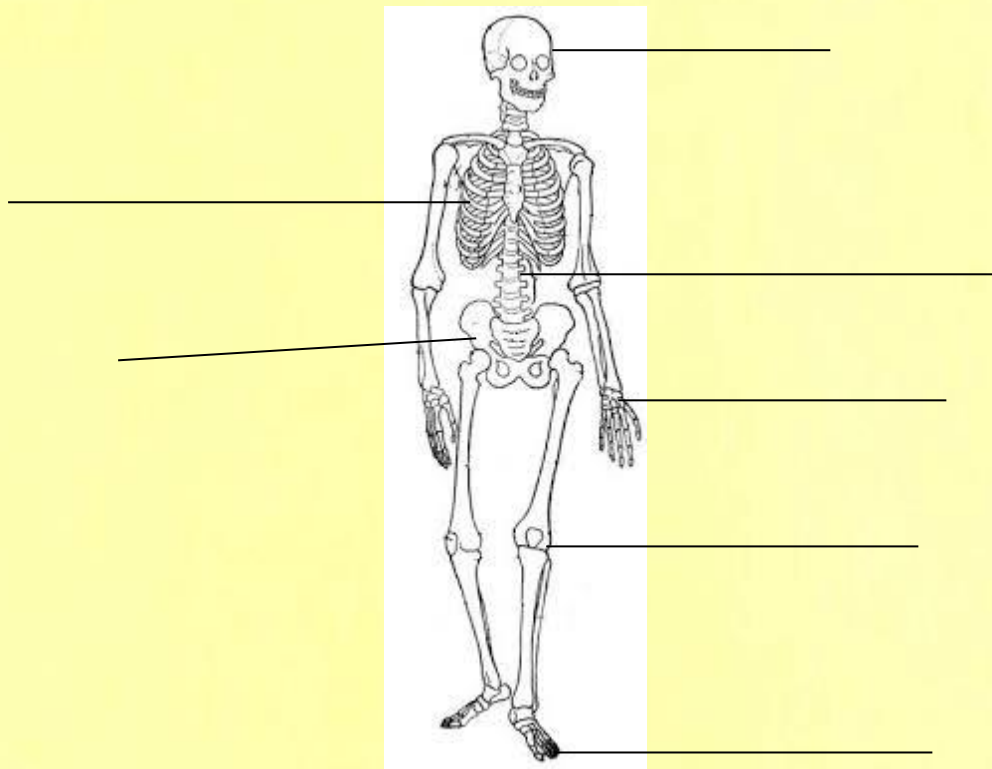
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

5) Prohlédni si kosti zvířat z poslední doby ledové a nakresli, jak si zvíře s takovými kostmi představuješ.

Pracovní list - Muzeum Stříbro

- 1) Najdi si v muzeu obrázek, na kterém je popsána hominizace. K lidské kostře, kterou máš před sebou, dopiš vše, co se změnilo při vývoji lidského rodu.

- 2) Doplň chybějící slova v textu.

Často používaná surovina pro výrobu nástrojů se nazývá .....

Člověk v době kamenné si z něj vyráběl pěstní ..... a pěstní .....

Další surovinou pro výrobu nástrojů byly valouny z ..... a

..... Z nich se vyráběly ..... a .....

- 3) Jaká zvířata lovili lidé v mladém a pozdním paleolitu?

.....
.....

Z hodin víš, jak lov těchto zvířat probíhal. Kdybys však mohl pravěkým lidem poradit nějaký lepší a účinnější způsob lovu, jaký by to byl?

.....
.....

4) Najdi v muzeu následující artefakt a napiš, k čemu sloužil. Napiš vlastními slovy, jak by si při práci s ním postupoval.

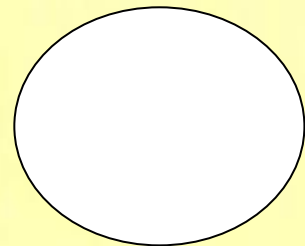
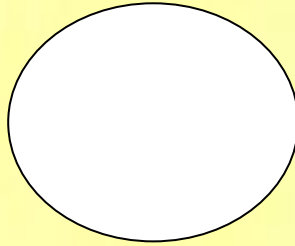
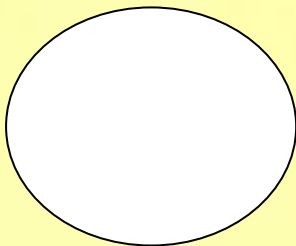

.....

.....

.....

5) Najdi v muzeu mince z doby římské. Na každé z nich je jiný panovník. Navrhni, jak by měla vypadat mince, kdyby si byl panovníkem ty!

6) Prohlédni si obrázky a škrtni ty, které nepatří do doby bronzové. Když některý škrtněš, poznamenej si u něj, do kterého období patří.

.....

.....

.....

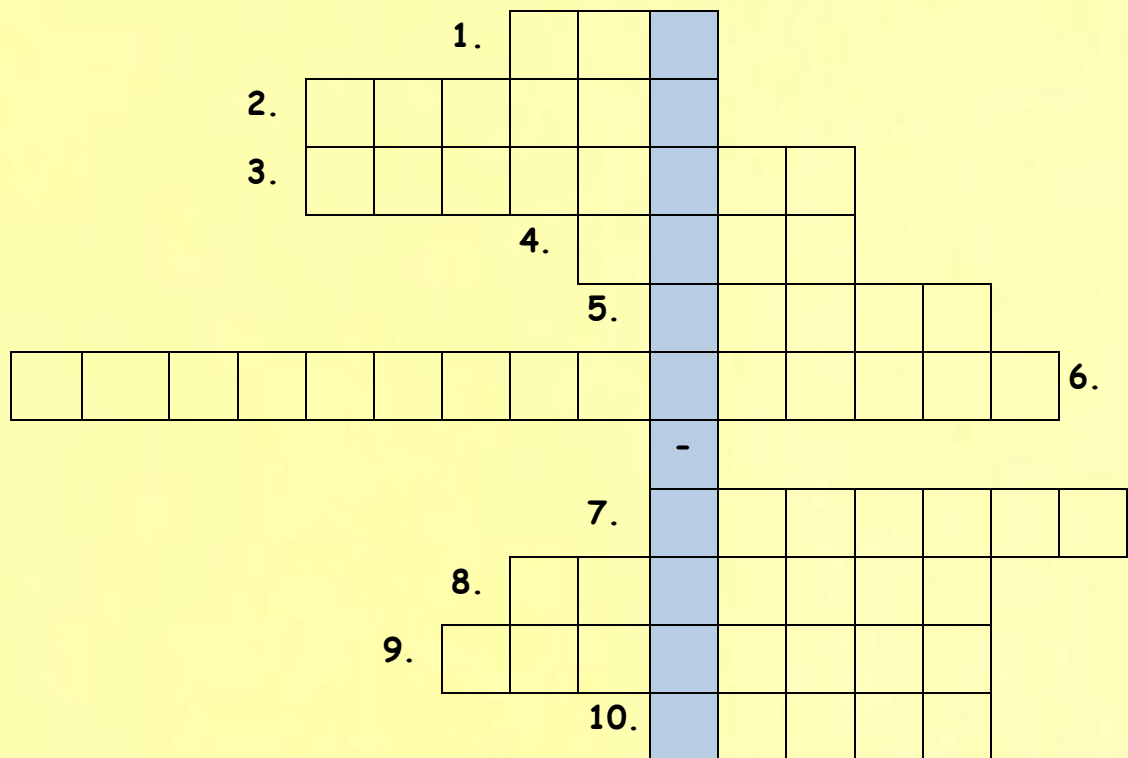

.....

Pracovní list - Muzeum Stříbro

1) Vylušti křížovku.

1. Nástroj vyráběný z pazourku.
2. Kultura rozšířená na naše území z Bavorska v době bronzové.
3. Surovina pro výrobu nástrojů.
4. Bronz, železo nebo měď jsou .....
5. Místo, kde byla v Čechách nalezena venuše.
6. Nástroj pro výrobu tkanin.
7. Město, podle jehož názvu se jmenuje část doby železné.
8. Druh šperku vyráběný z bronzu.
9. Místo, kde byl nalezen bronzový prsten vystavený v tomto muzeu.
10. Slitina mědi a cínu.

Tajenka: .....

Až vyluštíš křížovku, najdi v muzeu předmět, který vyšel v tajence a napiš, co o něm 2 údaje.

1.....

.....

2.....

.....

2) Prohlédni si střepy nádob kultur s lineární a vypíchanou keramikou. Nakresli libovolnou nádobu podle těchto kultur.

3) Najdi si v muzeu následující artefakty, pojmenuj je a zařad' od období.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4) V jedné z vitrín je vystavená lebka jeskynního medvěda. Podívej se, jak vypadá, a zkus nakreslit, jak by mohl jeskynní medvěd s takovou lebkou vypadat.